

G.03 (07)
T.29

S.A.Salixov, G'.Hamrakulov,
D.A.Rahimov, A.N.Meliqulov

TASHQI IQTISODIY FAOLIYATDA STANDARTLASHTIRISH VA SERIFIKATLASHTIRISH

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

17-201

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

S.A.Salixov, G'.Hamrakulov, D.A.Rahimov, A.N.Meliqulov

**TASHQI IQTISODIY FAOLIYATDA STANDARTLASHTIRISH
VA SERIFIKATLASHTIRISH**

**(loyiha asosida o'qitish texnologiyasi
bo'yicha loyiha vazifalari majmui)**

O'QUV QO'LLANMA

5A340301 – Marketing (tashqi iqtisodiy faoliyat)
ta'lim yo'nalishidagi talabalar uchun

Toshkent -2013

B.f.d., prof. S.A.Salixov, x.f.d. prof. G'.Hamrakulov, x.f.d. prof. D.A.Rahimov, tadqiqotchi A.N.Meliqulov. "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish" fanidan o'quv qo'llanma. T.: - TDIU, 2013 yil. 299 bet.

Loyiha asosida o'qitish texnologiyasi bo'yicha loyiha vazifalari majmuasida bozor iqtisodiyoti sharoitida TIFda Standartlashtirish va sertifikatlash fanining mohiyati, mazmuni, maqsadi va uning vazifalariga asoslangan holda o'qitish texnologiyasiga talabalar uchun uslubiy ko'rsatmalar, pedagogik annotasiya, loyihalarning bajarilishida erishiladigan yutuqlar, ularni tahliliy ishlari va baholash mezonlari kiritildi. Bu fanni o'qitishda kompyuter texnologiyasini interfaol usullaridan, vaziyatga baho berishga asoslangan o'qitish usullaridan keng foydalaniladi. Mazkur loyiha asosida o'qitish texnologiyasi bo'yicha loyiha vazifalari majmuasi Oliy o'quv yurtlarining Magistr ta'lim yo'nalishi talabalari va ushbu soha bo'yicha barcha qiziquvchilar uchun mo'ljallangan.

Mas'ul muharrir: J.J.Jalolov

TDIU "TIF" kafedrası professori, iqtisod fanlari doktori

Ekspertlar: Yo.K.Qoriyeva

TDIU "TIF" kafedrası professori, iqtisod fanlari doktori

B.G'oyibnazarov

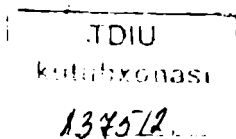
TDIU o'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i, iqtisod fanlari doktori, professor

Taqrizchilar: A.A. Fattaxov

"Texnomarket" biznes inkubatorining ilmiy rahbari, iqtisod fanlari doktori, professor

Sh.Mustafakulov

TDIU, ITTM direktori, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent

Handwritten signature and number 2/3

Д.б.н., проф. Салихов С.А., д.х.н., проф. Хамракулов Г., д.х.н., проф. Рахимов Д.А., исследователь Меликулов А.Н. “Сертификация и стандартизация внешне экономической деятельности”. Учебное пособие. Т:ТДИУ, 2013 год. 299с.

В учебном пособии приводится роль и значение предмета стандартизации и сертификации в условиях рыночной экономики в ВЭД, на основе этих предметов приводятся проекты технологий обучения, методические указания, педагогические аннотации, а также анализ и оценка полученных результатов при разработке проекта. При обучении данного предмета широко используется методы интерпретации компьютерными технологиями, дается оценка при реальных и объективных условиях

Данное учебное пособие предназначена для магистров высших учебных заведений, а также заинтересованным лицам.

Ответственный редактор: Ж.Ж.Жалолов,
профессоркафедры «Внешнеэкономическая деятельность» ТГЭУ, доктор экономических наук.

Эксперты: Я.К.Кариева,
профессор кафедры «Внешнеэкономическая деятельность» ТГЭУ, доктор экономических наук.

Б.Г.Гябназаров,
Начальник учебно-методического отдела ТГЭУ, доктор экономических наук, профессор.

Рецензенты: А.А.Фаттахов
Научный руководитель бизнес инкубатора «Техномаркет», доктор экономических наук, профессор
Ш.Мустафакулов
Директор ИТТМ, кандидат экономических наук, доцент

PhD prof. S.A.Salixov, PhD prof. G'.Hamrakulov, PhD prof. D.A.Rahimov, researcher A.N.Meliqulov. "The certification and standardization of foreign economic activity." Textbook. T: TSUE, 2013. 299p.

There are the role and importance of standardization and certification in a market economy conditions FEA in this textbook, on the basis of these items there are projects of technology training, guidance, teaching notes as well as analysis and evaluation of results in the development of the project. When teaching this subject is widely used methods of interpretation of computer technology, an assessment under real conditions and objective

The textbook is intended for master-degree students, and interested readers.

Executive editor: J.J.Jalolov,

professor of FEA department, TSUE, doctor of economics

Experts:

Yo.K.Karieva,

professor of FEA department, TSUE, doctor of economics

B.Goibnazarov,

director of educationally-methodical department of TSUE, doctor of economics, professor

Reviewers:

A.A. Fattakhov

Scientific director of business incubator "Technomarket", doctor of economic sciences, professor

Sh Mustafakulov

Director ITTM, candidate of economic sciences, docent

MUNDARIJA

	Kirish.....	10
1.	Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIFda tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fanining maqsadi va vazifalari.....	12
2.	O'zbekiston Respublikasida "Tovarlarni sertifikatsiyalash to'g'risida"gi qonun va uning ahamiyati.....	25
3.	O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni va uning ahamiyati.....	39
4.	O'zbekiston Respublikasi "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatsiyalashni ahamiyati.....	53
5.	Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatsiyalash.....	68
6.	Sertifikatsiyalashda mahsulotlarni sifati boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari.....	82
7.	O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifati boshqarishdagi roli.....	95
8.	Tovarlarni va xizmatlarni tizimini sertifikatsiyalash.....	110
9.	Sertifikatsiyalashning tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati.....	124
10.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash.....	138
11.	Tovarlarni va xizmatlarni sertifikatsiyalashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari.....	151
12.	Tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash talablari bo'yicha tovarlarni sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar.....	165
13.	Tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashning o'tkazish bosqichlari.....	179
14.	Tovarlarni sertifikatsiyalashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash.....	193
15.	Tovarlarni sertifikatsiyalash jarayonida ularning raqobatbardoshligini ta'minlash.....	206
16.	Sertifikatsiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar.....	220
17.	Tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish.....	234
18.	Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash.....	248

19.	Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikasialash....	262
20.	Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikasialash.....	276
	Hlovalar.....	290
	Foydalanilgan adabiyotlar.....	297

СОДЕРЖАНИЕ

	Введение.....	10
1.	Роль и значение дисциплины Сертификации ВЭД товаров и услуг в условиях всемирного финансово-экономического кризиса.....	12
2.	Закон Республики Узбекистан о сертификации товаров и услуг и их значение.....	25
3.	Закон Республики Узбекистан о качестве и безопасности товаров и их значение.....	39
4.	Закон Республики Узбекистан о защите прав потребителей и значение сертификации товаров.....	53
5.	Международная сертификация товаров и услуг.....	68
6.	Европейский комитет по управлению качеством товаров в сертификации.....	82
7.	Роль информационного центра по сертификации и стандартизации при Кабинете Министров Республики Узбекистан, его значение в аккредитации и управлении качеством товаров.....	95
8.	Сертификация видов товаров и услуг.....	110
9.	Значение сертификации в улучшении качественных показателей товаров.....	124
10.	Обеспечение качественных показателей товаров.....	138
11.	Автоматизированные системы измерения в сертификации товаров и услуг.....	151
12.	Основные требования качественным показателям при сертификации товаров и услуг.....	165
13.	Этапы проведения сертификации качественных показателей товаров.....	179
14.	Определение качественных показателей товаров при сертификации.....	193
15.	Обеспечение конкурентоспособности товаров при сертификации.....	206
16.	Требования сертификации качественным показателям товаров при производстве.....	220
17.	Управление системой сертификации при производстве товаров.....	234
18.	Обеспечение качественных показателей товаров при	248

	производстве.....	
19.	Сертификация упаковки, маркировки, хранения и транспортировании товаров.....	262
20.	Сертификация рекламы товаров и услуг.....	276
	Приложения.....	290
	Использованная литература.....	297

CONTENT

	Introduction.....	10
1.	The role and importance of discipline FEA Certification of goods and services in the world financial crisis.....	12
2.	The law of the Republic of Uzbekistan on certification of goods and services and their value.....	25
3.	The law of the Republic of Uzbekistan on quality and safety of goods and their value.....	39
4.	The law of the Republic of Uzbekistan on consumer protection and the importance of product certification.....	53
5.	International certification of goods and services.....	68
6.	The European Committee on Quality Management in Product Certification.....	82
7.	The role of information center for certification and standardization of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, the value of accreditation and quality management products.....	95
8.	Certification of goods and services.....	110
9.	The value of certification to improve the qualitative goods.....	124
10.	Ensuring qualitative goods.....	138
11.	Automated measurement system for certification of goods and services.....	151
12.	Basic requirements for certification of quality indicators for goods and services.....	165
13.	Stages of the certification of quality indicators of goods.....	179
14.	Definition of quality indicators for certification of products.....	193
15.	Ensuring the competitiveness of products in the certification.....	206
16.	Certification requirements to qualitative goods for production.....	220
17.	Management system certification for the production of goods.....	234
18.	To provide quality products at production rates.....	248
19.	Certification of packaging, labeling, storage and transportation of goods.....	262
20.	Certification of advertising of goods and services.....	276
	Applications.....	290
	Used literature.....	297

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimovning "Jahon moliyaviy- iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralar" asarida, 2008 yilda boshlangan va bugungi kunda ko'lami tobora kengayib va chuqurlashib borayotgan jahon moliyaviy - iqtisodiy inqirozining yanada avj olishi bilan bog'liq prognozlarda, jahon yalpi mahsulotinig 85 foizini ishlab chiqaradigan 20 ta yirik davlat ishtirokida bo'lib o'tgan sammit, O'zbekiston Prezidentining asarida aytilgan fikrlarni tasdiqladi. Dunyoning nufuzli ekspertlarini fikrlariga ko'ra, bu inqiroz 2009 yilda va 2010 yilda ham davom etishi ehtimoli yanada chuqurlashishi kutilmoqda. Bulardan kelib chiqqan holda, o'z-o'zidan ayonki, O'zbekistonda jahon iqtisodiy inqirozining salbiy oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha 2009-2012 yillarga mo'ljallanib qabul qilingan inqirozga qarshi choralar dasturi, O'zbekistonning 2009-2010 yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining ustuvor yo'nalishi bo'lib qoladi. Bu o'rinda ishlab chiqarishni modernizasiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlashning xalqaro sifat standartlariga o'tish bo'yicha qabul qilingan tarmoq dasturlarini amalga oshirishni tezlashtirish vazifasi kun tartibiga qo'yilmoqda. Bu esa o'z navbatida, O'zbekistonning ham tashqi, ham ichki bozorda barqaror mavqega ega bo'lishini ta'minlash imkonini beradi. Jahon bozorida talabni rag'batlantirish orqali mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, O'zbekiston iqtisodiy o'sishining yuqori sur'atlarini saqlab qolishda g'oyat muhim ahamiyatga ega. Ushbu dastur doirasidagi loyihalarda keng iste'moldagi oziq-ovqat va nooziq-ovqat tovarlarni ishlab chiqarish korxonalarini uchun yuqori ko'lamlari rag'batlantirish tizimi yana soliq va bojxona imtiyozlari berilmoqda.

Tashqi iqtisodiy faoliyat (TIF) da tovarlarni standartlashtirish va sertifikatlashda, mahsulotlarni sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarni, tovar ishlab chiqaruvchi, sotuvchi va iste'molchidan tashqari uchinchi xolis sub'ekt tomondan tekshirilib, uning istemol qiymatiga va sifat ko'rsatkichlariga xolis baho berish orqali aniqlanadi. Ishlab chiqarilgan tovarlarni qanchalik xalqaro ISO/MEK ni talablariga mosligi va uni sifat ko'rsatkichlari, sertifikat talablariga muvofiqligini uchinchi

xolis tashkilot yozma ravishda tasdiqlashi belgilagan. Hozirgi vaqtda O'zbekiston Respublikasi aholisining ishlab chiqarilayotgan tovarlarning sifatiga bo'lgan talabi tobora ortmoqda. Bu esa O'zbekiston Respublikasi aholisini mustaqillik yillarida ijtimoiy iqtisodiy tomondan yuqori pog'onalarga ko'tarilayotganligining belgisidir.

O'qish jarayonida Bakalavr va Magistratura talabalaridan bozordagi tovarlarning turli xususiyatlarini yaxshi biladigan malakali mutaxassislar tayyorlash uchun, o'qitish texnologiyasini ularga qo'yiladigan asosiy talablar, rejalashtirilayotgan o'quv mavzularining natijalari muhim rol o'ynaydi. Bu yo'nalishda zarur mutaxassislarni tayyorlashda Standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini chuqur o'qish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu fanining asosiy maqsadi tovarlarning turkumlanishi, ularning assortimenti, sifat ko'rsatkichlari, sifatini tekshirish usullari, o'rash, joylash, tamg'alash, saqlash va tashish qoidalari bilan chuqur va har tomonlama tanishtirishdan iboratdir.

TIFda tovarlarni sertifikatlashtirish fani o'quv rejasida ko'zda tutilgan mavzular bir-biri bilan o'zaro aloqalidir. Bu fanni loyiha asosida o'qitish texnologiyasiga pedagogik annotasiya, o'quv loyihasi, talabalar uchun uslubiy ko'rsatmalar, loyihaning bajarilishida erishilgan yutuqlarni baholash mezonlari va uning tahliliy ishlari olib boriladi. TIFda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'qitishda, mashg'ulotlarni o'tkazishning interfaol usullaridan, vaziyatli masalalarni echish, vaziyatga baho berishga asoslangan o'qitish usullaridan keng foydalaniladi. Bozor iqtisodiyotiga o'tilish hayotimizni barcha jabhalariga kirib bormoqda-ki bu esa standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'ziga xos tomonlarini o'rganishni taqazo etadi.

O'quv loyihasi: Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fanining maqsadi va vazifalari.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fanining maqsadi va vazifalari.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIFda tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash va uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikat, muvofiqlik belgisi, tovarlarni akkreditatsiyalash, sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert - auditor, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar, shartnoma, sotuvchi, tovar, xizmat, oldi-sotdi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish

va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Standartlashtirish va sertifikatlashtirish haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha;

talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri: bevosita;

ishtirokchilar soni: guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 10 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishtarini ko'paytirish mumkin);

bajarish muddati: uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bir bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIFda tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fanining maqsadi va vazifalari

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Fanning o'rganish vazifalariga oziq-ovqat va nooziq-ovqat tovarlarini turkumlashni, nooziq-ovqat tovarlarini assortimentlarga ajratishni, nooziq-ovqat tovarlarini assortimentning shakllanishi, sifat ko'rsatkichlari va sifatini tekshirish usullari hamda nooziq-ovqat tovarlarini o'rash, joylash, tamg'alash, va saqlash qoidalarini chuqur bilishi va amaliyotda ko'llay olishidan iboratdir. TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fani o'quv rejasida ko'zda tutilgan barcha fanlar bilan o'zaro aloqadordir. Jumladan, Standartlashtirish va sertifikatlash asoslari, Marketang asoslari, Reklama faoliyatini tashkil etishi, Xalqaro marketingi fanlari bilan uzviy bog'liqdir. Ushbu fanlarning ko'p mavzulari Standartlashtirish va sertifikatlash asoslari o'quv kursini to'ldiradi va shu bilan bir qatorda talabalarning Standartlashtirish va sertifikatlash sohasidagi bilimlarini yanada kengaytiradi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tashqi iqtisodiy faoliyatda tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rganishning ahamiyati va o'ziga xos xususiyatlarini maksimal darajada o'rganishga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti):

Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIFda tovar va xizmatlarni sertifikatlash fanining maqsadi va vazifalari unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. TIFda tovar va xizmatlarni sertifikatlash fanini o'rganishning asosiy maqsadi va vazifalari unda ko'zda tutilgan natijalarga erishish, O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi mutaxassislarning ish faoliyati bilan tanishish.

3. Sertifikatlashtirish turlari va qoidalari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli):

Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini chuqur o'zlashtirish bunda ko'zda tutilgan maqsad va natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 10 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish, jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIFda tovar va xizmatlarni sertifikatlash fanining maqsadi va vazifalarini o'rganishning

namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish talabalarining qabul qilish imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda o'zgartirilishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozini asosiy sabablari	1 hafta
2.	Tovarlar iste'mol qiymatini ko'rsatuvchi asosiy ko'rsatkichlar	1 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabarlari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejası

Ishtirokchilarning F.I.SH*.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniq-lash, har bir qatnash-chining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'y-hati tuziladi, qatnash-chilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faolijyat yo'nalishidagi guruhlarining, Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatlash fani-niing maqsadi va vazifalarini o'rganish bandlari taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejası shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun, TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatlashning maqsadi va vazifalarini o'rganish muhimligini aniqlash	TIF da korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	TIF da tovar va xizmatlarni	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari	TIF da tovar va xizmatlarni	

100
kutubxonasi
№ 837512

	sertifikatsiyalashning maqsadi va vazifalarining namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tuzish	ridan nusxa olish, ma'lumotlarni TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fanining maqsadi va vazifalari tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	sertifikatsiyalash fanining maqsadi va vazifalari to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fanining maqsadi va vazifalari asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	TIF da tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalash fanining maqsad va vazifalarining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalashdan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovar va xizmatlarni sertifikatsiyalashning maqsadi va vazifalarini qo'llash bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnomasi

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihadagi bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajirilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;
- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnom

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;

- bog'lovchili;

- aniq va qisqa;

- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rmi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;

- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziq-lari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____

O'quv guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		

- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
-natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmi kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyni ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8 . Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun		

majburiyatni olish;	•	
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: O'zbekiston Respublikasining “Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida”gi qonuni va uning ahamiyati.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: O'zbekiston Respublikasining “Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun”i va uning ahamiyati.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasining “Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida”gi qonunva uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida Standartlashtirish sohasida “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikat, muvofiqlik belgisi, tovarlarni akkreditasiyalash, sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert - auditor, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar, shartnoma, sotuvchi, tovar, xizmat, oldi-sotdi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni

amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Standartlashtirish haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bir bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruh;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonuni

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Bozor iqtisodiyoti sharoitida, Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan bog'liq xo'jalik yurituvchi sub'ektlar oldida turgan asosiy vazifa, tanlangan faoliyat yuritish sohasining talablari va o'z manfaatlari doirasida sifatli, raqobatbardosh hamda standart va sertifikatlarga ega bo'lgan eksportbop mahsulot (ish va xizmat) larni iste'molchilarga etkazib berishdan iborat.

Mahsulotlarni sertifikatlashtirish - mahsulotlarning belgilangan talablarga muvofiqligini tasdiqlashga oid faoliyat;

Muvofiqlik sertifikati - sertifikatlangan mahsulotning belgilangan talablarga muvofiqligini tasdiqlash uchun sertifikatlashtirish tizimi qoidalariga binoan berilgan hujjat;

Muvofiqlik belgisi - muayyan mahsulot yohud xizmat aniq standartga yoki boshqa normativ hujjatga mos ekanligini ko'rsatish uchun mahsulotga yohud ko'rsatilgan xizmatga doir hujjatga qo'yiladigan, belgilangan tartibda ro'yhatga olingan belgi;

Bir turdagi mahsulotlarni (ishlarni, xizmatlarni) sertifikatlashtirish tizimi - ayni bir xil standartlar va qoidalar qo'llaniladigan muayyan mahsulotlar, ishlar yoki xizmatlarga taalluqli sertifikatlashtirish tizimi;

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonuni va unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Sertifikatlashtirish turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasi rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, talaba va magistrilar.

Loyiha doirasi:

• *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;

• *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida" gi qonuni va uning ahamiyati	1 hafta
2.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida" gi qonunning asosiy tushunchalari	2 hafta

3.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	1 hafta
4.	Sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun hujjatlari	1 hafta
5.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	2 hafta
6.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
7.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta
8.	Sertifikatlashtirish faoliyatiga doir umumiy talablar	1 hafta
9.	Muvofiqlik sertifikatini va muvofiqlik belgisi	1 hafta
10.	Sertifikatlashtirish to'g'risida axborot	2 hafta
11.	Sertifikatlashtirish faoliyatini amalga oshirish	2 hafta
12.	Sertifikatlashtirish to'g'risida axborot	2 hafta
13.	Mahsulotlarni majburiy va ixtiyoriy sertifikatlashtirish	3 hafta
14.	Majburiy sertifikatlashtirishni joriy etish, majburiy sertifikatlashtirishni o'tkazish shartlari	1 hafta
15.	Majburiy sertifikatlashtirilishi lozim bo'lgan mahsulotlarga qo'yiladigan talablar	1 hafta
16.	Tayyorlovchilarning (tadbirkorlarning) mahsulotlarni majburiy sertifikatlashtirish vaqtidagi majburiyatlari	1 hafta
17.	Chetdan olib kelinadigan va chetga olib chiqib ketiladigan mahsulotlarni majburiy sertifikatlashtirish	1 hafta
18.	Majburiy sertifikatlashtirish ishlarining davlat tomonidan moliyaviy ta'minoti, Majburiy sertifikatlashtirish qoidalariga rioya etilishini davlat tomonidan tekshirish va nazorat qilish	3 hafta
19.	Ixtiyoriy sertifikatlashtirishni amalga oshiruvchi sub'ektlar	1 hafta
20.	Ixtiyoriy sertifikatlashtirish tizimlari	2 hafta
21.	Ixtiyoriy sertifikatlashtirish	2 hafta
22.	Nazorat yo'sinidagi tekshiruv	1 hafta
23.	Sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik	4 hafta
24.	Mazkur qonunni qo'llash bilan bog'liq nizolarni qarab chiqish	3 hafta
25.	Shikoyatlarni qarab chiqish	2 hafta
26.	Tayyorlovchilarning (tadbirkorlarning) majburiy sertifikatlashtirish qoidalarini buzganlik uchun javobgarligi	1 hafta
27.	Sertifikatlashtirish organlarining va sinov laboratoriyalarining (markazlarining) javobgarligi	2 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi korxonaning "O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunidagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonaga yoki	Korxonaga yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur	Yo'nalish aniqlanadi	

	tashkilot uchun "O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonuni amal qilishini tanlash	tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	.	
	Korxonaga yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonaga yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonaga yoki tashkilot pasporti	
	"O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunining tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni o'rganish	Korxonaga yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonun tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	"O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunining ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	"O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonuni asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	"O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonaga yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor "O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunidan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonaga yoki tashkilotda "O'zbekiston Respublikasining mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashti-	

			rish to'g'risida"gi qonuni-ning qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni
(1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
  - taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
  - slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
  - yangi slaydlarni qo'shish;
  - slaydlarni belgilashni tanlash;
  - zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
  - slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animasiyalarni yaratish.
- Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar miqdori (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'mi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ildovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ildovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ildovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ildovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ildovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – toʻliq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, koʻnikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- gʻoyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yoʻllarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirigʻini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (maʼruza shaklida ogʻzaki va texnik vositalardan foydalangan koʻrgazmali) taqdimotini oʻtkazish;		
- bajarilgan ish toʻgʻrisida hisobot tayyorlash;		
- oʻzini-oʻzi baholashni va oʻzining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali oʻzaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmalarni kuchsiz yoʻl bilan boshqarish;		
- murosaga kelishish.		
3. Ogʻzaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan ogʻzaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, oʻz fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning boʻlishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		

-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8 . Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni va uning ahamiyati.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: "O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni va uning ahamiyati.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning ahamiyati" bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.

2. Tovarlarning sifati va xavfsizligini ta'minlash va buning inson salomatligi uchun zarurligi haqidagi bilimlarga ega bo'ladi.

3. O'zbekiston Respublikasida Tovarlarning sifati va xavfsizligini ta'minlash borasida olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Tovar va xizmat sifati, sifat masalasi, tovar va xizmatning xavfsizligi, mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikat, muvofiqlik belgisi, tovarlarni akkreditatsiyalash, sifat bo'yicha ekspert - auditor, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar, shartnoma.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: Muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z

faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlar va xizmatlarning sifati haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; Tovarlar va xizmatlarning sifati sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni va uning ahamiyati

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Sertifikatlashtirish milliy tizimi-davlat miqyosida amal qiladigan, sertifikatlashtirish o'tkazishda o'z tartib va boshqaruv qoidalariga ega bo'lgan tizim;

Mahsulotlarni sertifikatlashtirish - mahsulotlarning belgilangan talablarga muvofiqligini tasdiqlashga oid faoliyat;

Muvofiqlik sertifikati - sertifikatlangan mahsulotning belgilangan talablarga muvofiqligini tasdiqlash uchun sertifikatlashtirish tizimi qoidalariga binoan berilgan hujjat;

Muvofiqlik belgisi - muayyan mahsulot yohud xizmat aniq standartga yoki boshqa normativ hujjatga mos ekanligini ko'rsatish uchun mahsulotga yohud ko'rsatilgan xizmatga doir hujjatga qo'yiladigan, belgilangan tartibda ro'yxatga olingan belgi;

Bir turdagi mahsulotlarni (ishlarni, xizmatlarni) sertifikatlashtirish tizimi - ayni bir xil standartlar va qoidalar qo'llaniladigan muayyan mahsulotlar, ishlar yoki xizmatlarga taalluqli sertifikatlashtirish tizimi;

Sinov laboratoriyasini akkreditasiya qilish - sinov laboratoriyasining (markazining) muayyan mahsulot sinovini yoki muayyan sinov turini amalga oshirishga doir vakolatlarining rasmiy e'tirofi;

Sifat bo'yicha ekspert - auditori qonun hujjatlarida belgilangan tartibda akkreditasiya qilingan, sertifikatlashtirish akkreditasiya qilish va tekshirish sohasidagi ishlarni olib borish uchun tegishli malakasi bo'lgan mutaxassis.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlarni va mahsulotlarning sifatini ta'minlash va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni" va unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi sohasidagi organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda eksport, import tovar va xizmatlarining yuqori sifatliligi bo'lishiga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasi rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni" va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonunni va uning ahamiyati	2 hafta
2.	O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi	3 hafta

	to'g'risida"gi qonunining asosiy tushunchalari	
3.	Oziq-ovqat mahsulotining sifati va xavfsizligini ta'minlash sohasidagi davlat boshqaruvi	1 hafta
4.	Oziq-ovqat mahsulotining sifati va xavfsizligiga doir normalar va qoidalar	1 hafta
5.	Oziq-ovqat mahsulotini qalbakilashtirish	1 hafta
6.	Gigiena sertifikati	1 hafta
7.	Oziq-ovqat qo'shimchalari	1 hafta
8.	Toksikologiya-gigiena ekspertizasi	1 hafta
9.	Qadoqlash materiallari, yordamchi materiallar va ulardan tayyorlangan buyumlar	1 hafta
10.	Oziq-ovqat mahsulotining sifati	1 hafta
11.	Oziq-ovqat mahsulotining sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik to'g'risidagi	1 hafta

Izoh: *–grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishish (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni

ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imko-niyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonunidagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni amal qilishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	O'zbekiston Respublikasining "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonunining namunaviy tarkibi bo'yicha	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	"Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonunning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar	

	ma'lumotlarni tarkiblashtirish		vujudga keladi	
	"Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonun asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	"Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonunining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'miga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonaga yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonun dan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonaga yoki tashkilotda "Tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risida"gi qonunning qo'llanishi bo'yicha yo'riqnomaga tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyatini natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasm-iyashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihadagi bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;

- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: O'zbekiston Respublikasining "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatlashni ahamiyati.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: O'zbekiston Respublikasining "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatlashni ahamiyati.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish, shuningdek O'zbekiston Respublikasi "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatlashni ahamiyati bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasining "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatlashni ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekistonda Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish borasida olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Iste'molchi huquqi, tadbirkor, sifat masalasi, muvofiqlik sertifikati, muvofiqlik belgisi, tovarlarni akkreditatsiyalash, sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert -

auditor, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar, shartnoma, sotuvchi, tovar, xizmat, oldi-sotdi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Iste'molchilar huquqlari haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; Iste'molchilar huquqlari va uni himoyalash sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalar 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruh;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

O'zbekiston Respublikasining "Iste'molchilar huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatlashni ahamiyati

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Iste'molchi - foyda chiqarib olish bilan bog'liq bo'lmagan holda shaxsiy iste'mol yoki boshqa maqsadlarda tovar sotib oluvchi, ish xizmatga buyurtma beruvchi yohud shu niyatda bo'lgan fuqaro;

Ishlab chiqaruvchi-iste'molchiga realizatsiya qilish uchun tovar ishlab chiqaradigan korxonada, tashkilot, muassasa yoki yakka tartibda faoliyat ko'rsatuvchi tadbirkor;

Ijrochi - maishiy xizmat, uy-joy, kommunal, ta'mirlash-qurilish transport xizmati va xizmat ko'rsatishning boshqa sohasida shartnoma bo'yicha iste'molchi uchun ishlar bajaradigan yoki xizmatchilar ko'rsatadigan korxonada, tashkilot, muassasa yoki yakka tartibda faoliyat ko'rsatuvchi tadbirkor;

Sotuvchi - oldi sotdi shartnomasi bo'yicha iste'molchiga tovar realizatsiya qiladigan korxonada, tashkilot, muassasa yoki yakka tartibda faoliyat ko'rsatuvchi tadbirkor;

SHartnoma tovarni olish-sotishni amalga oshirishda, ishlar bajarish va xizmatlar ko'rsatishda sifat, miqdor, muddat, narx va boshqa shartlar to'g'risida iste'molchi bilan sotuvchi (ishlab chiqaruvchi, ijrochi) o'rtasidagi og'zaki yoki yozma kelishuv;

Tovar ishlab chiqaruvchi faoliyatining iste'molchiga shartnoma bo'yicha sotish uchun mo'ljallangan mahsuli, shu jumladan import mahsuloti;

Tovar cheki-tovarning sotib olinganligini yoki ish (xizmat)ning haqi to'langanligini tasdiqlovchi, tovar (ish xizmat)ning bahosi, haq to'langan sana hamda sotuvchining nomi va joylashgan manzili haqidagi ma'lumot ko'rsatilgan hujjat;

Tovarni (ishni, xizmatni) iste'molchidan qaytarib olish-agar tovar (ish xizmat) iste'molchi mulkiga aylangan yoki unga taklif etilgan bo'lsa, ishlab chiqaruvchi (ijrochi, sotuvchi) tomonidan amalga oshiriladigan, tovarning (ishning, xizmatning) xavfsizligi talablariga mos bo'lmagan tovarni (ishni, xizmatni) qaytarib olishga qaratilgan har qanday chora.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo:

O'zbekiston Respublikasi "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatsiyalashni ahamiyati bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, iste'molchilarga sifatli mahsulot va xizmatlar etkazib berilishiga erishishdan iborat.

Loyihauning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasi "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi qonuni" va tovarlarni sertifikatsiyalashni ahamiyatini o'rganish, yuqoridagi qonunda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va uning amalda qo'llanishi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizdagi Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish sohasidagi organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. O'zbekiston Respublikasining "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonuni va tovarlarni sertifikatsiyalashni ahamiyati bo'yicha aniq bilimlarga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi qonuni va tovarlarni sertifikatsiyalashni ahamiyatini o'rganish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Iste'molchilar, tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O‘zbekiston Respublikasining “Iste‘molchilarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risidagi qonuni” va tovarlarni sertifikatlashni ahamiyatining namunaviy ko‘rinishi bo‘lib, har bir tanlangan yo‘nalish jarayonning o‘ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo‘llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo‘limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O‘zbekiston Respublikasining “Iste‘molchilarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi qonuni va uning ahamiyati	1 oy
2.	Iste‘molchilar huquqlari	1 hafta
3.	Quyidagilar iste‘molchilarning huquqlarini himoya qilish uchun maxsus vakolat berilgan davlat organlaridir	1 hafta
4.	Mahalliy hokimiyat organlari tomonidan iste‘molchilar huquqlarining himoya qilinishi	1 hafta
5.	O‘zbekiston Respublikasi Monopoliyadan chiqarish raqobat va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash davlat qo‘mitasi hamda uning hududiy organlari vakolatlari	1 hafta
6.	Tovarlarni (ishlarni, xizmatlarni) majburiy sertifikatlash qoidalari ishlab chiqaruvchi (ijrochi) tomonidan buzilishi	1 hafta
7.	Tovarlarni (ishlar, xizmatlar) xavfsiz bo‘lishini va ularning sifatini nazorat qiluvchi davlat boshqaruvi organlarining vakolatlari	1 hafta
8.	Iste‘molchilarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik	1 hafta

Izoh: *–grafikda ko‘rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo‘lib, pedagog va guruh talabarlari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo‘nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko‘rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'y-hati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning faoliyatida, O'zbekiston Respublikasining "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonunidagi bandlar	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	

		o'zaro taqsimlanadi	.	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi qonuni" amal qilishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	"Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonunning tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonun tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonunining ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	"Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi qonun" talablari asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	"Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonun ning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonundan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonunning qo'llanilishi	

			bo'yicha yo'riqnomatuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slayd-larni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

- 3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.
- 3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).
- 3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.
- 3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.
- 3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

- 4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;

- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bulaming barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziq-lari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezoni va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorklikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
- Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmali shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay, olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik,
bilmaslik, axborot
etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasida tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash va uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash bo'yicha “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Tovarlarni sertifikatlash, sifat ko'rsatkichlarini aniqlash usullari, tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashda normativ-texnik hujjatlarni roli, muvofiqlik sertifikati, muvofiqlik belgisi, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar, shartnoma, sotuvchi, tovar, xizmat, oldi-sotdi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni

amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruh;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Ma'lumki, mahsulot sifati, uni yaratish va iste'mol qilishning barcha bosqichlarida ilmiy-tadqiqot, loyiha-konstruktorlik texnologik ish olib borish jarayonida, undan foydalanishni ommaviy joriy qilishda shakllanadi. Respublikamizda mahsulot sifatini oshirish uchun ko'pgina ishlar olib borilmoqda. Chet el investisiyalari joriy qilinmoqda. Jumladan, AQSH Yaponiya, Germaniya, Janubiy Koreya, Chexiya, Fransiya, Gollandiya, Turkiya va boshqa mamlakatlar bilan qo'shma korxonalar qurilgan.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun xalqaro sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash bo'yicha mukammal bilim va tajribalarga ega bo'lish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash borasida olib borilayotgan ishlar bilan tanishish.

2. Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati*: semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni*: guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va serifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	Tovarlarni sertifikatlash sifat ko'rsatkichlarini aniqlash usullari	2 hafta
2.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashda normativ-texnik hujjatlarni roli	2 hafta
3.	Tovarlarni xalqaro sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	2 hafta
4.	Tovar va xizmatlarni sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
5.	Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlashtirish sohasida ish olib boruvchi tashkilotlar	1 hafta
6.	ISO - xalqaro standartlash tashkiloti	1 hafta
7.	MEK - xalqaro texnik korxonasi	1 hafta
8.	MIK - xalqaro markaziy banki	1 hafta
9.	ASMO - standartlashtirish va metrologiya bo'yicha arab mamlakatlarining tashkilotlari;	1 hafta
10.	KOPANT - Janubiy Amerika standartlashtirish qo'mitasi	1 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH*.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati* *
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'y-hati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatsiyalash borasidagi ishlari o'rganiladi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	

	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash tizimi amal qilishini o'rganish	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni to'plash	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlashning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlashda qo'yilgan talablar asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlash tizimidan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda Tovar va xizmatlarni xalqaro sertifikatlashning qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdi-	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyiha-	Hisobot	

	moti bo'yicha hisobotni tayyorlash	ning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar		
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihadagi bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Hlovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar miqdori (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
-natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.	•	
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz? .

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik,
bilmaslik, axborot
etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga
sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish
mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning faoliyati haqida zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti tomonidan olib borilayotgan ishlar va Milliy tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida Standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Evropa tashkiloti, Evropa tashkilotining maqsadi va vazifalari, mahsulot sifati, sifatni boshqarish, muvofiqlik sertifikati, muvofiqlik belgisi, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar, shartnoma, sotuvchi, tovar, xizmat, oldi-sotdi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; mahsulot sifatini boshqarish sohasidagi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Tovarlarni sifatini nazorat qilish bo'yicha Evropa tashkiloti (EDK) o'zining birinchi konferensiyada (1957 y.) o'z nizomini tasdiqladi. EDK ning har yili konferensiya o'tkazishdan asosiy maqsadi mahsulot sifatini boshqarish bo'yicha tajriba almashinish sifatning nazariy va amaliy masalalarini hal qilish bu sohadagi so'ngi yutuqlarni targ'ibot qilish, sifatning aktual muammolari bo'yicha fikr almashish yangi muammolarni izlab topish va ko'pgina boshqa sifatga taaluqli masalalarni ko'rib chiqishdir. 1992 yili Evropa iqtisodiy uyushmasi doirasida umum Evropa bozori tashkil qilinishi bilan EDKning rahbariy hujjatlari qaytadan ko'rib chiqildi.

Sifat bo'yicha Evropa tashkilotining hozirgi vaqtdagi asos bo'luvchi hujjatlari EDKning nizomi ish tartibi qoidalari, qo'mita va seksiyalari uchun qoidalar hamda besh yilga mo'ljallangan asosiy masalalar bo'yicha yo'nalish rejalari mavjuddir. EDK tarkibida 26-ta to'liq huquqli a'zolari hamda 37-ta alohida muhbir a'zolari va 10-ta fahriy a'zolarga ega. Qardosh tashkilotlarning 11tasi bilan o'z bitimlarga egadir.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo:

Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari haqida mukammal bilim va tasavvurlarga ega bo'lish, mahsulot sifatini boshqarish bo'yicha yangi yo'nalishlarni ishlab chiqishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): Evropa tashkiloti va uning faoliyatini mukammal o'rganish, mahsulot sifatini boshqarishning milliy va xalqaro tizimlarini o'rganish.

Vazifalar:

1. Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalarini o'rganish.

2. Respublikamizda mahsulot sifatini boshqarish sohasidagi organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Mahsulot sifatini boshqarish turlari va usullari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda mahsulot sifatini boshqarish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasi rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;

- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	Tovarlarni sifatini nazorat qilish Evropa tashkiloti (EDK)ning vazifalari	2 hafta
2.	Sifat bo'yicha Evropa tashkilotining hozirgi vaqtdagi asos bo'luvchi hujjatlari	1 hafta
3.	Sifat masalasi	1 hafta
4.	Mahsulot sifatini boshqarish tizimi va uning ahamiyati	2 hafta

Izoh: *–grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH*	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining va-zifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab sertifikatlashda mahsulotlarni sifatini bosh-qarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari mavzusidagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun Sertifikatsiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkilotining normalari amal qilishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Sertifikatsiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni Evropa tashkiloti va uning vazifalari bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Sertifikatsiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalarini ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	

	Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalari asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Sertifikasiyalashda mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning vazifalarining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonaga yoki tashkilot yo'nalishiga qarab Evropa tashkiloti va uning faoliyatidan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonaga yoki tashkilotda Sertifikasiyalashda, mahsulotlarni sifatini boshqarish bo'yicha Evropa tashkiloti va uning faoliyatidan foydalanish bo'yicha yo'riq-noma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyiha maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.S.H.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

- 3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.
- 3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).
- 3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.
- 3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.
- 3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

- 4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnomasi

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihadagi bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnomasi

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-

bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;

- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozi qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozi eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziq-lari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini		

ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
-natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmi kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyni ajratish;		
- axborotni chizmali shaklda berish.		
8 . Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		

- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

---

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi roli.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi roli.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: O'zbekiston Respublikasi standartlash axborotlar markazini tashkiliy tuzilishi, davlat standartlashtirish tizimi, standartlashtirish ishlarini o'tkazish tartibi va usullari, davlat inspektorlari va ularning huquqlari va javobgarligi, mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikati, tovarlarni akkreditatsiyalash, sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert - auditor, nazorat, tekshiruv.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar

tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

**O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi
O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash
axborotlar markazi,
uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi roli.**

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

O'zstandart standartlashtirish bo'yicha O'zbekiston Respublikasining milliy tashkiloti hisoblanadi. O'zstandartning standartlashtirish sohasidagi faoliyatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

1. O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish davlat tizimining amal qilishi va takomillashuvini ta'minlash Respublika standartlari va

texnikaviy shartlarini mahsulotning raqobatbardorligini ta'minlash maqsadida davlatlararo standartlar (GOST), xalqaro, regional standartlar va etakshi xorijiy mamlakatlar (firmalar)ning milliy standartlari bilan uyg'unlashuvini ta'minlash;

2. Standartlar va texnikaviy shartlarda mahsulotlar (jarayonlar, xizmatlar)ning sifatiga oid aholining hayotiga, sog'ligi va mol-mulkiga xavfsizlikni ta'minlashga, atrof-muhitni muhofaza qilishga, resurslarni tejashga, qo'shib va bir-birini almashtirib ishlashga majburiy talablarni belgilash;
3. Korxonalar va tashkilotlarda ularning idoraviy bo'ysunishidan va mulkchilikning shaklidan mustasno holda mahsulot (jarayonlar, xizmatlar)ning sifatini iste'molchilar va davlat manfaatlarini himoya qilish maqsadida davlat yo'li bilan baholash nazorat qilish va kuzatish olib boriladi.

Standartlashtirish metrologiya va sertifikatlashtirish O'zbekiston Respublikasi davlat axborotlar markazining tarixi 1923 yil 18 apreldan boshlangandir. Shu kuni Turkiston Respublikasi HKK qaroriga binoan O'lchovlar va tarozilar to'g'risida nizomi tasdiqlandi va Ichki savdosotiqni yo'lga qo'yish bo'yicha qo'mita huzurida o'lchovlar va tarozilar Turkiston byurorosi tashkil qilindi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi rolining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi rolini atroflicha o'rganish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi faoliyatini atroflicha o'rganish.

2. Standartlashtirish va sertifikatlash axborotlar markazining tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi faoliyati va Xalqaro axborotlar markazi o'rtasidagi bog'liqliklarni o'rganish.

3. Standartlashtirish metrologiya va sertifikatlashtirish va mahsulot sifatini tekshirish sohasida tadqiqotlar olib borish va kadrlar tayyorlash O'zbekiston standartlash metrologiya va sertifikatsiya instituti haqida bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasi rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrilar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasi standartlash axborotlar markazini tashkiliy tuzilishi va vazifalari	2 hafta
2.	Standartlashtirish ishlarini o'tkazish	1 hafta
3.	Davlat standartlashtirish tizimi	2 hafta
4.	Davlat inspektorlari, ularning huquqlari va javobgarligi	1 hafta
5.	Moskva standartlashtirish metrologiya va sertifikatlashtirish sohasida davlatlararo Kengashi va uning vazifalari	1 hafta
6.	Xalqaro (davlatlararo, mintaqaviy) standartlar;	1 hafta
7.	O'zbekiston Respublikasining standartlari;	1 hafta
8.	Xorijiy mamlakatlarning milliy standartlari.	1 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejası

Ishtirokchilarning F.I.SH*.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning faoliyatida O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi roli mavzusidagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejası shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonani yoki tashkilot uchun Standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi faoliyati amal qilinishini tanlash	Korxonani yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonani yoki	Tanlangan korxonani	Korxonani yoki	

	tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	tashkilot pasporti	
	O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi rolining namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonalar yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi roli bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi rolining ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi roli asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi faoliyatining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonalar yoki tashkilot yo'nalishiga qarab standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi faoliyatidan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonalar yoki tashkilotda standartlashtirish va sertifikatsiyalash axborotlar markazi, uning tovarlarni akkreditatsiyalash va sifatini boshqarishdagi rolining ahamiyati	

			bo'yicha yorriq-noma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlar to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kunidan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamli kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmali shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatlash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatlash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatlashning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatlash sohasida “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Sifat, mahsulot, ishonchlilik, muvofiqliq, talab, iste'molchi, texnika, ISO, SERTIKO, KASKD, MESK BMT, VTO, GATT, laborotoriya, mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikati, tovarlarni akkredi-tasiyalash, sinov laboratoriyasi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatsiyalash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatsiyalash sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyibaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlار va xizmatlar tizimini sertifikatlashtirish

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Ishlab chiqarish korxonalarida ishlab chiqilayotgan turli xil mahsulotlar muayyan sifat ko'rsatkichlariga javob berishi kerak. Sifat ko'rsatkichlari esa ma'lum belgilangan talablarga muvofiq (mos) kelishi lozim. Muvofqlik o'z navbatida ma'lum standartga yoki boshqa me'yoriy hujjatlarga mos kelishini talab qiladi. Muvofqlikni sertifikatlashtirish mumkin. "Sertifikatlashtirish tushunchasi nima" -

deganda kerakli ishonchlilik bilan mahsulotning muayyan standartga yoki texnikaviy hujjatga muvofiqligini tasdiqlaydigan faoliyat tushuniladi.

Sertifikatlashtirish tushunchasi birinchi marta Xalqaro standartlashtirish tashkiloti kengashining sertifikatlashtirish masalalari bo'yicha maxsus qo'mitasi tomonidan ishlab chiqilib, uning Standartlashtirish sertifikatlashtirish va sinov laboratoriyalarining akkreditlash sohalaridagi asosiy atamalari va ularning qoidalari qo'llanmasiga kirgizilgan.

Mahsulotni u yoki bu sertifikatlashtirishga oidligi, uni tashqi muhitga inson salomatligiga ta'siri asosiy mezon hisoblanadi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlار va xizmatlar tizimini sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos

xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): Tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatsiyalashda hisobga olinadigan asosiy omillarni chuqur o'rganish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatsiyalash borasida olib borilayotgan ishlarni o'rganish.

2. Respublikamizdagi tovarlar va xizmatlarni sertifikatsiyalash ishlari va Xalqaro sertifikatsiyalash tizimlari o'rtasidagi bog'liqliklar bilan tanishish.

3. Tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatsiyalash turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatsiyalashning ahamiyati	2hafta
2.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini belgilovchi me'yoriy hujjatlar	1 hafta
3.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	1 hafta
4.	Sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun hujjatlari	1 hafta
5.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
6.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
7.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta
8.	Tovarlarni sertifikatlashtirish sohasida ISO ning faoliyati	2 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.S.H'.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajari-lish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikasialash mavzusidagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlar va xizmatlarni sertifikasialash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	

	tizimi amal qilishini tanlash		.	
	Korxonalar yoki tashkilot ma'lumotlarini bankini shakllantirish	Tanlangan korxonalar yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonalar yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlarni va xizmatlar tizimini sertifikatlashning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonalar yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatlash tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlarni va xizmatlar tizimini sertifikatlashning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlarni va xizmatlar tizimini sertifikatlashda qo'yilgan talablar asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlarni va xizmatlar tizimini sertifikatlashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonalar yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlar va xizmatlarni sertifikatlash tizimidan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonalar yoki tashkilotda tovarlar va xizmatlar tizimini sertifikatlashning qo'llanishi bo'yicha yo'riqnomalar tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning	Taqdimot	

	tayyorlash	mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo		
--	------------	--	--	--

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

- 3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.
- 3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).
- 3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.
- 3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.
- 3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

- 4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihadagi bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajirilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;

- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;

- bog'lovchili;

- aniq va qisqa;

- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-
bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan
gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;

- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi
zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezoni va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmi kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va taqlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keraginging tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik,
bilmaslik, axborot
etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga
sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish
mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Sertifikasiyaning tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: Sertifikasiyaning tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. Sertifikasiyaning tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida sertifikatsiya sohasida ish olib borilayotgan organlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikati, muvofiqlik belgisi, tovarlarni akkreditatsiyalash, sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert - auditor, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar, shartnoma, sotuvchi, tovar, xizmat, oldi-sotdi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish

va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Sertifikasiyaning tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Sertifikasiyaning tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Chiqarilayotgan mahsulot sifatini oshirish uchun kurashning navbatdagi, butunday yangi bosqichi uchun shart-sharoitlar mavjudligini ko'rsatmoqda. Mahsulot sifati muammosini hal etish yana shuning uchun murakkabki kompleks holatning o'zida ham ilmiy texnikaviy, ham iqtisodiy, ham sosial muammodir. Ma'lumki, mahsulot sifati uni yaratish iste'mol qilishning barcha bosqichlarida, ilmiy tadqiqot, loyiha konstruktorliq texnologik ish olib borish jarayonida undan foydalanish ommaviy joriy qilishda shakllanadi. Mamlakatimizda hamda chet ellarda mahsulot sifatini boshqarishning ba'zi forma va metodlari to'g'risida gapirishdan oldin mahsulot sifati va mehnat sifati tushunchalarini ko'rib chiqaylik. Sanoat korxonalarining ishlab chiqarish faoliyati jamiyat ehtiyojlarini sindirish uchun zarur bo'lgan moddiy boyliklarni yaratishning uzluksiz jarayonidan iboratdir, ma'lum ehtiyojlarni qondirish uchun mo'ljallangan xalq – xo'jaligi faoliyatining buyumlashgan natijasi sifatida qaraladigan barcha moddiy boyliklar mahsulot deb ataladi.

Xalqaro standartlarda ISO 9000 da yozilishicha, mahsulot sifati mahsulotlari barcha xususiyat va harakterlarini majmui sifatida tushunib ular iste'molchilarni ehtiyojlarni qondirish xususiyatlarini ko'rsatadi. Sifat deganda uni ya'ni mahsulotni ko'rsatadigan xizmatdan kelib chiqib foydali xususiyatlarining ularning majmuiga aytiladi. Oziq-ovqat mahsulotlarining sifat ko'rsatkichlarini sinflash mahsulotning sifati deganda uning sifat ko'rsatkichlarini qiymatlaridan kelib chiqib aytamiz. Mahsulot sifatini sifat hislatlarini maza, hid, konsistensiya, rangi va tashqi ko'rinishi beradi.

Miqdor deganda esa, bu xususiyatlarning har biri miqdoriy qiymati tushuniladi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunva unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi borasidagi ishlarni takomillashtirish.
2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.
3. Sertifikatlashtirish turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib,

har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	2 hafta
2.	Standartlarning ishlab chiqarishda mahsulotlarni sifatga ta'siri	1 hafta
3.	Standartlarning mahsulotlarni sifat ko'rsatgichlarini oshirishdagi roli	1 hafta
4.	Sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun hujjatlari	1 hafta
5.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
6.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	2 hafta
7.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta
8.	Sertifikatlashtirish faoliyatiga doir umumiy talablar	1 oy
9.	Muvofiqlik sertifikat va muvofiqlik belgisi	1 hafta
10.	Sertifikatlashtirish to'g'risida axborot	2 hafta
11.	Sertifikatlashtirish faoliyatini amalga oshirish	2 hafta
12.	Sertifikatlashtirish to'g'risida axborot	2 hafta
13.	Mahsulotlarni majburiy va ixtiyoriy sertifikatlashtirish	1 hafta
14.	Majburiy sertifikatlashtirishni joriy etish, Majburiy sertifikatlashtirishni o'tkazish shartlari	1 hafta
15.	Majburiy sertifikatlashtirilishi lozim bo'lgan mahsulotlarga qo'yiladigan talablar	1 hafta

Izoh: *–grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH'.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati ..
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning, mahsulotlarini sertifikasiyaning sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati mavzusidagi bandlar	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	

		o'zaro taqsimlanadi		
	Qaysi yo'nalishdagi korxonani yoki tashkilot uchun sertifikatlash tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati amal qilishini tanlash	Korxonani yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonani yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonani yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonani yoki tashkilot pasporti	
	Sertifikatlash tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni o'rganish	Korxonani yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni sertifikatlash tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Sertifikatlash tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Sertifikatlash tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyati asosida qo'yilgan talablar bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Sertifikatlash tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyatining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonani yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor sertifikatlash tizimidan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonani yoki tashkilotda sertifikatlash tovarlarni sifat ko'rsatkichini oshirishdagi ahamiyatining qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyiha	Hisobot	

	bo'yicha hisobotni tayyorlash	maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar		
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo.	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadqiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Illovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animatsiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;

- bog'lovchili;

- aniq va qisqa;

- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;

- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ildovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ildovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ildovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ildovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyni ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8 . Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahtil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik,
bilmaslik, axborot
etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga
sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish
mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashda Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash sohasida faoliyat yuritayotgan organlar tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Bozor qonunlari, talab va taklif, ishlab chiqarish, rejalashtirish, istemolchi, resurs, texnologiya, yaratish, zamonaviy, mahsulot, boshqarish, potensial, sifat, ehtiyoj, iqtisodiyot, muvofiqlik sertifikati, tovarlarni akkreditatsiyalash, sinov laboratoriyasi, tovar, xizmat, oldi-sotdi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni

amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha * va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Mahsulot sifati - uning ma'lum ehtiyojlarini qondirish uchun yaroqliligini belgilab beradigan xususiyatlar yig'indisidir.

Mahsulot sifati - uning barcha xususiyatlarini emas balki mahsulotning ma'lum ehtiyojlarini qondira olish imkoniyatlari bilan bog'liq xususiyatlarini o'z ichiga oladi.

Mahsulot sifatini boshqarish deganda, mahsulotni ishlab chiqarish, ishlatish va iste'mol qilishda uning sifatining zarur darajasini belgilash, ta'minlash va sifatini muntazam kontrol qilish hamda unga ta'sir qiluvchi shart sharoit va omillarni sobitlik bilan ta'sir ettirish orqali amalga oshiriladi.

Sifat masalasi - xo'jalik faoliyatining hamma jihatlarini qamrab oladi.

Yuqori sifat - bu mehnat va moddiy resurslarni tejash eksport imkoniyatlarini oshirish provad natijasida esa jamiyat ehtiyojlarini yaxshiroq, yanada to'laroq qondirish demakdir. Biz sifat muammosini juda keng ma'noda tushunamiz. Bu muammo xo'jalik faoliyatini hamma sohalarini o'z ichiga oladi.

Mahsulot sifati muammosini hal etish yana shuning uchun murakkab kompleks ya'ni bir vaqtning o'zida ham ilmiy ham texnikaviy, ham iqtisodiy ham siyosiy muammolarni hal etish lozim.

Ma'lumki, mahsulot sifati, uning yaratish va iste'mol qilishning barcha bosqichlarida, ilmiy tadqiqot, loiha - konstruktorlik, texnologik va iqtisodiy ish olib borish jarayonida undan foydalanishni ommaviy joriy qilishda shakllanadi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatlil mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashda yuqori natijalarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini nazorat qilish sohasidagi faoliyat yurituvchi organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlarining sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash, standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasiining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrilar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	Tovarlarning ishlab chiqarilishini rejalashtirish	1 oy
2.	Tovarlarni ishlab chiqarishdagi talablar	2 hafta
3.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini sertifikatlashtirish sohasida ISO ning faoliyati	1 hafta
4.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
5.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
6.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta

Izoh: * –grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonada tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash borasidagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash amal qilishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashning namunaviy tarkibi	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlarning sifat ko'r-	Tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashning ahamiyati to'g'ri-	

	bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	satkichlarini ta'minlash tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	risida * dastlabki tasavvurlar vujudga keladi
	Tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashda qo'yilgan talablar asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'lmiga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashdan foydalanish
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashning qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnomaga tuziladi
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.S.H.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnomasi

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadqiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsul qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadqiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;

- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Hovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishini ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'mi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozi eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		

-natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmarni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmali shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'lga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		

- o'z kuchiga ishonch.		
------------------------	--	--

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tablil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari ularning qo'llanilishi bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlarining ishlatilishi sohasida "O'zStandart" agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Texnika, texnologiya, EHM, o'lchash, sistema, parametr, elektron, fizik kattalik, aniqlash,

funksionallik, zanjir, algoritm, aniqlik, programmalash, o'rtacha, signallar, qiymat, statistik, integral, impuls, o'tkazgich, axborot, unifikasiya.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Hozirgi vaqtda mikroprosessorlar va EHM lardan xalq ho'jaligini barcha sohalarida keng foydalanilmoqda. Hozir mikroprosessorlar qo'llanilmagan texnika sohasi yoki ilmiy tadqiqotlar sohasi bo'lmasa kerak. Mikroprosessorlardan foydalanish ko'lamining kengligi va samaradorligi jihatidan nazorat o'lchash sistemasi etakchi o'rinlardan birini egallaydi. Mikroprosessorlar yaqin o'n yillar mobaynida texnikaning ilg'orlik mavqesini, fan texnika taraqqiyotini belgilab bermoqda va belgilab beradi. Mikroprosessorli sistemalar ko'p sonli va turli tuman parametrlarni o'lchashda qo'llaniladigan elektron o'lchash asboblarning ajralmas qismi bo'lib kelmoqda. O'lchash asboblarida mikroprosessorlardan foydalanish qanday foyda beradi degan savol berilishi tabiiydir. O'lchash texnikasida mikroprosessorlardan foydalanish asboblarning aniqligini keskin oshirishga, ularning imkoniyatlarini ancha kengaytirishga, ishonchliligi, tez ishlashini oshirishga, avvallari mutlaqo echilmagan masalalarni qal etishga imkon beradi. O'lchash asboblarida mikroprosessorli sistemalarning funksiyasini konkret qarab chiqish shuni

ko'rsatadiki, bu sistemalar yordamida asboblarning ko'p funktsionalligiga erishiladi, o'lchash prosesini boshqarish, rostdlashlarni avtomatlashtirish, o'z - o'zini muvozanatlash va tekshirishni avtomatlashtirish soddalashadi, asboblarning metrologik harakteristikalari yaxshilanadi, hisoblash amallarini bajarish, kuzatish natijalarini statistik ishlash, o'lchanadigan fizik kattalikni aniqlash va uni funktsiyaning chiziqli shakliga keltirish programmashtirilgan va to'la avtomatlashgan asboblarni yaratish imkoniyatlari tug'iladi. Fikrlaydigani yoki aqlli deb yuritiladigan asboblarning yangi turlari yaratildi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlaridan foydalanishni rivojlantirish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlaridan foydalanish, aniq va yuqori natijalarga erishish.

2. Respublikamizda Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlaridan foydalanuvchi organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati*: semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni*: guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va serifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlaridan foydalanishning ahamiyati	2 hafta
2.	Tovarlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan mikroprosessorlar	1 hafta
3.	Mikroprosessorli sistemalarda o'lchash	1 hafta
4.	Tovarlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan mikroprosessorlar	1 hafta
5.	Tovarlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan asboblarning o'lchash imkoniyatlarining kengayishi	1 hafta
6.	Tovarlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan asboblarning o'lchagan qiymatlarning matematik funksiyalarini olish ehtimoli borligi.	1 hafta
7.	Statistik karakteristikalar olish	1 hafta

Izoh: *—grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH'.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajari-lish muddati*
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovarlar va xizmatlarini sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlaridan foydalanish yo'nalishlari o'zaro taqsimlanadi	Loyihani analga oshirish rejasi shakllanadi	

	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari amal qilinishini tanlash.	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash.	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish.	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti.	
	Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlarining namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblash	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash.	Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlarining ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlari asosida ma'lumotlarni tarkiblash	Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlarining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlaridan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda avtomatlashtirilgan o'lchov tizimlarining qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab	Hisobot	

	va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar		
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnomaga

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;

- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;

- oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmi kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
- murosaga kelishish.		

3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshiring'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): fushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

_____

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

_____

O'quv loyihasi: Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqliklar haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha "O'zStandart" agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Tovar, sifat, ko'rsatkich, umum iqtisodiy, bozor, talab, taklif, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, texnologiya, assortiment, nazorat, ijobiy, salbiy, tayyorlangan, miqdor, o'lcham, aktiv, passiv, normativ, boshqarish, faktor, uskuna, xizmat, oldi-soldi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovar va xizmatlar sertifikatsiyasi talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Bozor iqtisodiyoti sharoitida mahsulotlarni sifat ko'rsatkichlarini boshqarish umumiy iqtisodiy qonuniyatlar hamda bozor iqtisodiyoti qonunlari asosida boshqariladi. Mahsulotni sifat ko'rsatkichlari shu mahsulotlar uchun belgilangan normativ texnik hujjatlar asosida ularga qo'yiladigan asosiy talablar asosida bunyod etilishi kerak. Bozor iqtisodiyotining asosiy qonuni talab va taklif bo'lganligi uchun har bir ishlab chiqargan tovarga iste'molchining qo'ygan talabi katta ahamiyatga ega. SHuning uchun bozor iqtisodiyoti sharoitida iste'molchilarning talabi davriga nisbatan doimo o'zgaruvchi bo'lganligi uchun ishlab chiqarish korxonalariga doimo yangi takliflar beriladi, shu sababli tovarlarni sifat ko'rsatkichlari doimo yaxshilanib borishligiga va ularni bozor iqtisodiyoti sharoitida raqobatdoshligi oshib boradi. SHu sababli xalq xojaligida yangi turdagi assortimentlar bunyod etiladi. Ishlab chiqargan tovarlarni sifat ko'rsatkichlari yaxshilanib ularga bo'lgan talab ortib boradi. SHuning uchun bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarish strukturasi bilan ishlab chiqarish o'rtasida doimo raqobat sodir bo'lishi kuzatiladi. SHuning uchun bozor iqtisodiyoti sharoitida tovar ishlab chiqaruvchi korxonalariga kichik

va o'rta biznes korxonada mahsulotlarni ishlab chiqarish davrida ularni sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talab doimo o'zgaruvchan bo'ladi. SHuning uchun tayyorlangan tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini har tomonlama tahlil qilib ularni iqtisodiy barqarorligi chiqarilayotgan mahsulotlarni miqdori ishlab chiqarish potentsialligi, ya'ni korxonani yuqori talablarga moyil bo'lgan uskunalariga injener-texnik xodimlarga keltirilgan xom-ashyoning sifatiga va ishlab chiqargan tovarlarni sifat ko'rsatkichlariga ko'p jihatdan bog'liq.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar asosida mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasida tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar va ularning ahamiyatini mukammal o'rganish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar asosida tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha Sertifikatlash sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlash borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasi rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy

faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrilar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati*: semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;

- *ishtirokchilar soni*: guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyiha tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" i va uning ahamiyati	1 oy
2.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	1 hafta
3.	Tovarlarni ishlab chiqarishni boshqarish	1 hafta
4.	Tovarlarni bozor iqtisodi sharoitida sifat ko'rsatkichlarini boshqarish	1 hafta
5.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
6.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
7.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari	Loyihani amalga oshirish rejasini shakllanadi	

		bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar asosidagi bosqichlar o'zaro taqsimlanadi		
	Qaysi yo'nalishdagi korxonani yoki tashkilot uchun tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar amal qilinishini tanlash	Korxonani yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonani yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonani yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonani yoki tashkilot pasporti	
	Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblash	Korxonani yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar asosida ma'lumotlarni tarkiblash	O'zbekiston Respublikasida tovar va xizmatlar sertifikatlash talablari bo'yicha tovarlarning sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilanadi	Korxonani yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovar va xizmatlar sertifikatlash talablaridan foydalanish	

		tartib asosida shaklga keltirish		
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovar va xizmatlar sertifikatlash talablarining qo'llanishi bo'yicha yo'riqnomaga tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.S.H.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;

- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;

- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovoqli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozi eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p

ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasmi nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og`zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og`zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o`z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo`lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo`yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo`lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o`z qo`liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o`z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o`z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig`ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko`rsating (keragining tagiga chizing, to`ldiring): bilim, ko`nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o`qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlarini sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: Tovarlarini sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1.O'zbekiston Respublikasida tovarlarini sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari va uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.

2. Tovarlarini sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.

3.O'zbekiston Respublikasida Tovarlarini sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazi sohasida "O'zStandart" agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Sifat, mahsulot, ishonchlik, muvofiqlik, talab, iste'molchi, texnika, ISO, MEK, BMT, VTO, GATT, laboratoriya, Evropa ittifoqi sinov laboratoriyasiyu.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashni o'tkazish bosqichlari haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashni o'tkazish bosqichlari aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Ishlab chiqarish korxonalarida ishlab chiqilayotgan turli xil mahsulotlar muayyan sifat ko'rsatkichlariga javob berishi kerak. Sifat ko'rsatkichlari esa ma'lum belgilangan talablarga muvofiq (mos) kelishi lozim. Muvofiqlik o'z navbatida ma'lum standartga yoki boshqa me'yoriy hujjatlarga mos kelishini talab qiladi. Muvofiqlikni sertifikatlashtirish mumkin. Xo'sh sertifikatlashtirish tushunchasi nima? Sertifikatlashtirish deganda kerakli ishonchlilik bilan mahsulotning muayyan standartga yoki texnikaviy hujjatga muvofiqligini tasdiqlaydigan faoliyat tushuniladi. Sertifikatlashtirishi tushunchasi birinchi marta Xalqaro standartlashtirish tashkiloti kengashining sertifikatlashtirish masalalari bo'yicha maxsus qo'mitasi tomonidan ishlab chiqilib, uning standartlashtirish, sertifikatlashtirish va sinov laboratoriyalarining akkreditlash sohasidagi asosiy atamalari va ularning qoidalari qo'llanmasiga kirgizilgan. Qayta ishlangan xalqaro standartlashtirish tashkilotining qo'llanmasida sertifikatlashtirishi atamasining faqatgina izohlari berilgan:

Sertifikatlashtirish umumiy atama bo'lib, mahsulot, texnologik jarayon va xizmatlarning sertifikatlashtirishda uchinchi tomonni qatnashishi tushuniladi. Sifat tizimini baholash sohasidagi taraqqiyot sifat tizimini sertifikatlashtirish bo'yicha yangi tushuncha zaruriyatini tug'dirmoqda.

Muvofiqlik atamasi mahsulot, jarayon, xizmatga belgilangan barcha talablarga rioya qilishni o'z tarkibiga oladi. Bunda muvofiqlikning uchta ko'rinishi muvofiqlik bayonoti. Muvofiqlikni attestatlash, muvofiqlikni sertifikatlashtirishni belgilaydi. Muvofiqlik bayonoti deb etkazib beruvchining mahsulot, jarayon va xizmatlarning aniq bir standartga yoki boshqa me'yoriy hujjatga to'la-to'kis muvofiqlik haqida butun ma'suliyatini o'z ustiga olganligini bayon etishga aytiladi. Bu ma'suliyatni so'ngi vaqtlarda o'z-o'zini sertifikatlashtirishi tushunchasi bilan almashayotgani qayd qilinmoqda. O'z-o'zini sertifikatlashtirish deganda mahsulot ishlab chiqaruvchi tomon butun ma'suliyatini o'ziga olgan holda sertifikatlashtirishni o'zini o'tkazadi. Muvofiqlikni attestatlash uchinchi tomon tarafidan sinov laboratoriyasining bayonoti tushunilib, ma'lum namuna mahsulotga bo'lgan ma'lum standartlar yoki boshqa hujjatlar bilan bog'liq ekanligini bayon etishga aytiladi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashni o'tkazish bosqichlari bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasida, tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashni o'tkazish bosqichlari haqidagi bilimlarga ega bo'lish.

Vazifalar:

1.O'zbekiston Respublikasida tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashni o'tkazish borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2.Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3.Tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashni o'tkazish turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrilar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonun i va uning ahamiyati	1 oy
2.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini belgilovchi me'yoriy hujjatlar	2 hafta
3.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	2 hafta
4.	Sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun hujjatlari	1 hafta
5.	Tovarlarni sertifikatlashtirish sohasida ISOning faoliyati	1 hafta
6.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
7.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajari-lish muddati
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovarlarni sifat tizimini sertifikatsiyalashni o'tkazish yo'nalishlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalish-dagi	Korxonalar yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur	Yo'nalish aniqlanadi	

	korxonada yoki tashkilot uchun tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari amal qilishini tanlash	tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash		
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlarining namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlarining ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlari asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlarining har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlaridan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovarlarni sifat tizimini sertifikatlashni o'tkazish bosqichlarining qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnomaga tuzi-	

			ladi *	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar miqdori (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bulaming barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'mi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozi qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziq-lari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezoni va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasf

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik,
bilmaslik, axborot
etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga
sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish
mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlarini sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: Tovarlarini sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" va uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlarini sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida tovarlarini sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash sohasida "O'zStandart" agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Tovar, sifat, talab, taklif, korxonalar, ishlab chiqarish, axborot, infrastruktura, assortiment, texnika, texnologiya, iste'molchi, samaradorlik, unifikatsiya, avtomatizatsiya.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z

faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlarni sertifikatsiyalashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; Tovarlarni sertifikatsiyalashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Tovarlarning sifati turli yo'llar bilan tekshiriladi. Milliy mahsulotlarga tahlili standartlar va ularni ko'rsatmalariga ko'ra ular organoleptik, kimyoviy, fizik, biologik va mikrobiologik tekshirishlar natijasida belgilanadi. Mahsulotlarga organoleptik jihatdan baho berish, agar shu va ba'zi mayda asboblarni e'tiborga olmaganda maxsus bir asbob-uskunaga talab kuchaydi. Boshqa tekshirishlarni esa laboratoriyalarda maxsus asbob-uskunalar yordamida, tekshirilyotgan metodik usullarga xos bo'lgan ishlar, tadbirlar va ximikatlar yordamida mutaxassislar tomonidan qo'shib boriladi. Mahsulot sifati uning ma'lum ehtiyojlarini qondirish uchun yaroqliligini belgilab beradigan xususiyatlar yig'indisidir. Mahsulot sifati uning barcha xususiyatlarini emas, balki mahsulotning ma'lum ehtiyojlarini qondira olish imkoniyatlari bilan bog'liq xususiyatlarni o'z ichiga oladi. Mahsulot sifatini boshqarish deganda, mahsulotni ishlab chiqarish va iste'mol qilishda uning sifatini zarur darajasini belgilash tayinlash va sifatini muntazam nazorat qilish hamda unga ta'sir qiluvchi shart sharoit va omillarni sobitlik bilan ta'sir ettirish orqali amalga oshiriladi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" va unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlarni sertifikatsiyalashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlashning turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;

- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

**Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish
muddatlari jadvali ***

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" i va uning ahamiyati	1 oy
2.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunining asosiy tushunchalari	1 hafta
3.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	1 hafta
4.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
5.	Tovarlarni sertifikatsiyalashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash	1 hafta
6.	Tovarlarni sertifikatsiyalash sifat ko'rsatkichlarini aniqlash usullari	1 hafta
7.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashda normativ-texnik hujjatlarni roli	1 hafta
8.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 oy

Izoh: *—grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabarlari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalarf bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlashdagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonalar yoki tashkilot uchun tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlashning amal qilinishini tanlash	Korxonalar yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonalar yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonalar yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi	Korxonalar yoki tashkilot pasporti	

		shakllantiriladi		
	Tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlashning namu-naviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlashning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlash usullaridan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovarlarni sertifikatlashda sifat ko'rsatkichlarini aniqlashning qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajirilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;
- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;

- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rmi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;

- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatini yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		

- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyni ajratish;		

- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

---

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlarini sertifikatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: Tovarlarini sertifikatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. Tovarlarini sertifikatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlashning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida Standartlashtirish va sertifikatsiyalashtirish sohasida "O'zStandart" agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Mahsulotlarni sertifikatlashtirish, sifat, tovar, vazifa, maqsad, me'yoriy, obekt, tavsiya, metrologiya, standart, unifikatsiya, rag'bat, ISO, ASMO, KOPANT, GOST, andoza, sifat, miqdor, norma, texnik tovar, vazn, atama, chidamlilik.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni

amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash; tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlarni sertifikatlash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruh;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlarni sertifikatlash jarayonida ularni

raqobatbardoshligini ta'minlash.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Har bir soha qaraladigan bo'lsa u holda albatta o'ziga xos o'lchov birliklari bor va shu o'lchov birliklari asosida qiyosiy takliflar o'rganiladi. Har bir mustaqil davlatlarda shu holat xududida olib boriladigan barcha ishlab chiqarish import eksport tovarlari ularni o'rganish sifat ko'rsatkichlariga baho berish ularni dunyo bozoriga chiqarish, ya'ni eksport, boshqa davlatlardan o'z davlatiga olib kelish va shu davlatning ichki bozorini iste'mol mollari bilan to'ldirish har bir davlatning asosiy vazifalaridan hisoblanadi. SHundan kelib chiqqan holda mustaqil O'zbekiston Respublikasida ham O'zbekiston metrologiya va standartlashtirish va sertifikatlashtirish haqida qonun chiqarildi. Hozirgi davrda dunyo ishlab chiqarish integrasiyasida ko'plab zamonaviy texnika texnologiya xizmatlar mavjud. Hozirgi davrda xalq xo'jaligining barcha tarmoqlarida xalq iste'mol mahsulotlarini ishlab chiqarishda hozirgi zamon talabiga molik texnika texnologiya va ishlab chiqarish asbob uskunaridan foydalanish jarayonida ko'plab va har turdagi o'lchov asboblardan foydalaniladi. Zamon talablariga mos tovarlarni yoki xizmatlarni amalga oshirishda shu davlatlarda tasdiq etilgan standartlarda va o'lchov asboblardan keng foydalanish kerak.

Agarda ishlab chiqarilgan mahsulot dunyo standartiga mos bo'lsa, u holda bu tovarlarga va xizmatlarga xorijiy mamlakatlardan ham sotib olish uchun har xil talablarga tushadi. Har bir davlatning rivojlanishi va yuksalishi shu davlatning dunyo bozoriga chiqarayotgan mahsulotlarning assortimentiga, miqdoriga bog'lik. Hozirgi davrda dunyo hamjamiyati ishlab chiqarish kunlarning integrasiyasida xalqaro savdo ishlarini tashkil etganki bu ishlarda davlatlar qanchalik keng ishtirok etsa ularning rivojlanishi keng doirada bo'ladi.

Standartlashtirish qo'mitasi barcha ishlab chiqarish tashkilotlarini tasdiq etilgan standartlar bilan ta'minlash, amaldagi o'lchagich asboblari nazorat qilish, mahsulotlarga sertifikat berish ishlarini amalga oshiradi. Standartlashtirish qo'mitasi agar korxonalar nostandart mahsulot ishlab chiqargan bo'lsa bu korxonani ishlashini to'xtatish huquqiga ega. Korxonalarining barcha o'lchov asboblari ma'lum vaqt davomida tekshirilib talab darajalariga mos bo'lsa ularga maxsus belgilar qo'yiladi, hamda ishlab chiqarilgan mahsulotlarni akkreditatsiya qilgan laboratoriyada sifat ko'rsatkichini tekshirib ularga sifat hujjatlari beriladi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunva unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida Tovarlar va xizmatlarning sifati va xavfsizligi, raqobatbardoshligi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda tovarlarni sertifikatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlash sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonun i va uning ahamiyati	1 oy
2.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	2 hafta
3.	Tovarlarning raqobatdoshlik me'zonlari	1 hafta
4.	Tovarlarning raqobatbardoshligi	1 hafta
5.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
6.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	2 hafta
7.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta

Izoh: *–grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

- 1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.
- 1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.
- 1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.
- 1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishning (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

- 2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.
- 2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH*	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati*
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	

		tashkilot yoki korxonaning tovarlarni sertifikatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlash yo'nalishlaridagi bandlar o'zaro taqsimlanadi		
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlarni sertifikatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlashning amal qilinishini ta'riflash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlar sertifikatatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlashning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlarni sertifikatatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlashning tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlar sertifikatatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlashning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlar sertifikatatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlash asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlar sertifikatatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlarni sertifikatatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlash yo'nalishlaridan foydalanish	
	Loyihang	Loyiha ishi natijalarini	Korxonada yoki	

	rasmiylashtirish	to'plash	tashkilotda tovarlarni sertifikatsiyalash jarayonida ularni raqobatbardoshligini ta'minlashning qo'llanishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadqiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadqiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishinig ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;

- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ildovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ildovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ildovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ildovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Billm, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
-natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmi kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: "Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish".

Mavzuning nomi: Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi "Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing" yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" va uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar bo'yicha "O'zStandart" agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikati, muvofiqlik belgisi, tovarlarni akkreditasiyalash, sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert - auditor,

nazorat, normativ texnik hujjatlar, rejalashtirish, ishlab chiqarish, iste'mol, talab, taklif, mahsulot tarkibi, miqdor.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan * tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Sertifikatsiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifati ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Mahsulot sifati - uning ma'lum ehtiyojlarini qondirish uchun yaroqliligini belgilab beradigan xususiyatlar yig'indisidir.

Mahsulot sifati - uning barcha xususiyatlarini emas balki mahsulotning ma'lum ehtiyojlarini qondira olish imkoniyatlari bilan bog'liq xususiyatlarini o'z ichiga oladi.

Mahsulot sifatini boshqarish deganda, mahsulotni ishlab chiqarish, ishlatish va iste'mol qilishda uning sifatining zarur darajasini belgilash, ta'minlash va sifatini muntazam kontrol qilish hamda unga ta'sir qiluvchi shart sharoit va omillarni sobitlik bilan ta'sir ettirish orqali amalga oshiriladi.

Sifat masalasi - xo'jalik faoliyatining hamma jihatlarini qamrab oladi. YUqori sifati - bu mehnat va moddiy resurslarni tejash eksport imkoniyatlarini oshirish provad natijasida esa jamiyat ehtiyojlarini yaxshiroq, yanada to'laroq qondirish demakdir. Biz sifati muammosini juda keng ma'noda tushunamiz. Bu muammo xo'jalik faoliyatini hamma sohalarini o'z ichiga oladi.

Yuqori sifat deganda - bu mehnat va moddiy resurslarni tejash eksport imkoniyatlarini oshirish provad natijasda esa jamiyat ehtiyojlarini yaxshiroq, yanada to'laroq qondirish ma'nosini tushanamiz. SHu boisdan ham boshqarish butun mexanizmini, modiy va nomoddiy rag'batlantirishning butun sistemasi injener va konstruktorlarning kuch g'ayratlarini, ishchilarning mahorati, mahsulot sifatini oshirishga qaratish zarur.

Chiqarilayotgan mahsulot sifatini oshirish uchun navbatdagi, butunlay yangi bosqich uchun shart-sharoitlar mavjudligini eslatmoqda. Mahsulot sifati masalasini hal etish, yana shuning uchun murakkab, kompleks ya'ni bir vaqtning o'zida ham ilmiy ham texnikaviy, iqtisodiy, sosial muammodir.

Ma'lumki, mahsulot sifati, uning yaratish va iste'mol qilishning barcha bosqichlarida, ilmiy tadqiqot, loyiha - konstruktorlik, texnologik va iqtisodiy ish olib borish jarayonida undan foydalanishni ommaviy joriy qilishda shakllanadi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonunva unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida sertifikatsiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning amal qilishi borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Sertifikatsiyalash talablari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyibadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasi rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonun i va uning ahamiyati	1 oy
2.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	2 hafta
3.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
4.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
5.	Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarini rejalashtirish	1 hafta

6.	Tovarlarni sifatini standart usullarda aniqlash	1 hafta
7.	Sertifikatlashtirish obektlari va subektlari	1 hafta

Izoh: *–grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH'	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablardagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning amal qilinishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan ta-	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda	Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat	

	lablarning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni yig'ish	sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	ko'rsatkichlari ga qo'yiladigan talablarning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablar asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Sertifikasiyalash talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonalar yoki tashkilot yo'nalishtirishga qarab tayyor sertifikatlashtirish talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablardan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonalar yoki tashkilotda sertifikatlashtirish talablari bo'yicha tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlariga qo'yiladigan talablarning qo'llanishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana	Taqdimot	

	tayyorlash	bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	*	
--	------------	---	---	--

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnomasi

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadqiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsul qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajirilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;
- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnom

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;

- oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;

- boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.

Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;

- bog'lovchili;

- aniq va qisqa;

- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'mi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;

- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezoni va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);

➤ og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmi kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		

7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va taħlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

---

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlarini ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Tovarlarini ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlarini ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarishning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlarini ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida tovarlarini ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish sohasida “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihami muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikati, tovar, sifat, talab, taklif, korxonalar.

ishlab chiqarish, axborot, infrastruktura, assortiment, texnika, texnologiya, iste'molchi, samaradorlik, unifikatsiya, avtomatizatsiya sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert - auditor, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi, normativ hujjatlar.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlarini ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Korxonalarda sifatli mahsulotlar ishlab chiqarish uchun mamlakatimizda iste'molchilarni o'rganish, bozor infrastrukturasi, bozordagi tovarlar assortimentlarini, bozor sigmentlarini o'rganish va tahlil qilish va to'plangan axborotlarni zamonaviy texnik elektron, informasion mashinalarda tahlil qilinishi va ishlab chiqarilayotgan tovarlarga baho berilishi bozor iqtisodini rivojiga katta turki bo'ldi. SHuning uchun mahsulotlarni sifatini boshqarish yangi assortimentdagi mahsulotlarni yaratish ishlab chiqarishning rivojiga yangi texnika texnologiyalarini yaratishga asosiy omil bo'ladi. SHuning uchun ishlab chiqarish bilan iste'molchilarni birligi doimo yuqori ko'rsatkichlarga olib kelib bozor muammolarini echishda asosiy faktorlar hisoblanadi. SHunday hollarda ham bo'ladiki, ishlab chiqarilgan tovarlar miqdor jihatdan yuqori bo'lib, aholi talabini qondira olmaydi. Bu hollarda mahsulotlar sifati past darajada bo'lgani sababli ular iste'molchilar tomonidan qabo'l qilinmaydi.

Bunday hollarda birinchidan ishlab chiqarishdagi rentabilligi juda past bo'lib, ikkinchidan ishlab chiqarish uning yuqori mehnat sarfi kuzatiladi, uchinchidan ma'lum miqdordagi tovar ishlab chiqarish uchun ko'p miqdorda xom-ashyo sarflangan bo'lishi mumkin, to'rtinchidan ishlab chiqarilgan tovarlar bahosi iste'molchilar talabiga mos kelmaydi.

Mahsulotlarni sifat ko'rsatkichlarini nazorat qilish ularni texnik nazoratdan o'tkazish alohida nazorat organlari tomonidan boshqariladi. Bu organlarda xodimlar mahsulotni sifat ko'rsatkichlarini o'rganishda u (ustidan o'rnatilgan nazoratni ob'ektiv ma'lumotlar) berishida o'zlarini o'rnatilgan vazifalarga sadoqat bilan qarashlari kerak.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" va unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish yo'nalishlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasi rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati*: semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni*: guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" i va uning ahamiyati	1 oy
2.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	1 hafta
3.	Sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun hujjatlari	1 hafta
4.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
5.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
6.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini boshqarishdagi umumiy talablar	1 hafta
7.	Tovarlarni sifat ko'rsatkichlarini boshqarish	1 hafta

Izoh: *—grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH*	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati**
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'y-hati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarishdagi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	

		bandlar o'zaro taqsimlanadi	.	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish amal qilishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarishning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni to'plash	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarishning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarish asosida qo'yilgan talablar asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarishning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rmiga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash tizimini boshqarishdan yo'nalishlardan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovarlarni ishlab chiqarishda sertifikatsiyalash ti-	

			zimini boshqarishning qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rmi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozi qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyoriq va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		

-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		
5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8 . Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi _____

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlarini ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Tovarlarini ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlarini ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash va uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.

2. Tovarlarini ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.

3. O'zbekiston Respublikasida tovarlarning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlash sohasida “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Tovar, ISO 9000 standarti, sifat, sifatni yaxshilash jarayoni, talab, taklif, korxonalar, ishlab chiqarish, axborot, infrastruktura, assortiment, texnika, texnologiya, sinov laboratoriyasi, sifat bo'yicha ekspert - auditor, nazorat, tekshiruv, iste'molchi, ishlab chiqaruvchi.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlarini ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; tovarlarini ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash va sertifikatlashtirish sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Standartlashtirish bo'yicha xalqaro tashkilot (ISO) 25 ta standartlashtirish bo'yicha xalqaro tashkilotlar asosida 1946 yili tashkil etilgan. Ushbu tashkilot o'z faoliyatini 1947 yili boshlagan. Uning asosiy ta'sischilaridan biri sobiq SSSR bo'lgan. Tashkilotni tashkil etishda va nom tanlashda, uni har qanday tilda bir xil yangrashiga etibor berilgan. SHuning uchun lotin so'zi "isos"- ya'ni teng degan so'zni tanlab, standartlash bo'yicha xalqaro tashkilotga ISO (ISO) qisqartmasi berilgan. ISO elektronika va elektrotexnika sohasidan tashqari barcha sohada o'zining standartlashtirish faoliyatini olib boradi. Ba'zi faoliyatlarini boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda olib boradi. Bundan tashqari ISO sertifikatlashtirish muammolari bilan ham shug'ullanadi. ISO ning standartlashtirish ob'ektlariga mashinasozlik, qishloq xo'jaligi, qurilish, qadoqlash va transportirovka, sog'likni saqlash va boshqa texnik sohalar kiradi. Hozirgi kunda ISO ga 120 dan ortiq mamlakatlar o'zlarining standartlashtirish bo'yicha tashkilotlari bilan birga kirgan. ISO ning tarkibiy tuzilishi boshqaruv va ijroyi organlardan iborat.

ISO standartlari - mahsulotga (xizmatga) bo'lgan texnik talablarni har tomonlama ishlab chiqilgan variantidir. Bu esa o'z yo'lida butun dunyo qatnashadilar (Rossiyaning GOST standart RF qatnashadi). Ba'zi bir mamlakatlarda MEK qatnashishiga standartlashtirish bo'yicha milliy

tashkilotlar tuzilmasiga kirmaydigan maxsus komitetlar tashkil qilingan. (Fransiya, Germaniya, Italiya, Belgiya va boshqalar). Tashkilotning asosiy maqsadi uning Nizomida aniq keltirilgan bo'lib: xalqaro standartlar va boshqa hujjatlarni ishlab chiqish orqali, elektrotexnika va radio texnika sohasida standartlashtirish va u bilan bog'liq umumiy muammolar bo'yicha xalqaro hamkorlikka ko'maklashishdir.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" va unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi tekshiruv organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlashning yo'nalishlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

• *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;

• *ishtirokchilar soni*: guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish

muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonun i va uning ahamiyati	1 oy
2.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	2 hafta
3.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
4.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
5.	Standartlarni ishlab chiquvchi xalqaro tashkilotlar	1 hafta
6.	Maxsulot sifatini ta'minlash tizimlarining xalqaro standartlari	2 hafta
7.	Sifatni ta'minlovchi tizimni standartlashtirishni takomillashtirish	1 hafta

Izoh: *–grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta-	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	

		minlashdagi bandlar o'zaro taqsimlanadi		
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash amal qilinishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlashning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlashning tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlashning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlash asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarni ta'minlashdan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovarlarni ishlab chiqarishda sifat ko'rsatkichlarini ta'minlashning qo'llanishi bo'yicha	

			yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Point-da loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bifan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovozli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
- oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
- boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi. Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish etiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)- bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rmi bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezoni va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ilovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ilovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ilovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ilovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ilovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
-natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalmarni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		

5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8 . Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

---

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agar da hammasi muvaffaqiyatli o'lgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlarini o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatlash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Tovarlarini o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatlash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasining “Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun” va uning ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.
2. Tovarlarini o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.
3. O'zbekiston Respublikasida tovarlarini o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatlash sohasida “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Mahsulotlarni sertifikatlashtirish, muvofiqlik sertifikati, mehanik ta'sir, chidamlilik, saqlash, tashqi, idish, ichki va tashqi, banka, shisha, to'qilgan, zarba, muddat, qog'oz, metall, polimer, yashiklar, savatlar, tetra paket, metalli

bankalar, plastmassa, konteynerlar, konlar, xaltalar, metallar, karobka, birlik, suv, bug', issiqlik, sovuqlik, nam tortish.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlarini o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatlash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; tovarlarini o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatlash sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatlash.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Tovarlarni o'rash saqlash, tashishni sertifikatlash va savdo qilishda qulaylik yaratish uchun xizmat qiladi. Idishlar, mahsulotlar isrof bo'lishidan, ifloslanishdan saqlaydi, ularga aniq bir shakl beradi, tovarlarni o'tkazishda qulaylik tug'diradi. Ko'p hollarda idishlar tovar og'irligi va hajmiga o'lchov birligi sifatida ham xizmat qiladi va bu bilan tovarlar qabul qilib olish yoki sotish ishini engillashtiradi (qoplangan un, yashikli meva, shishali vino, bir quti gugurt va hokazo).

Idishlar qanday materialdan yasalishi va mehanik ta'sirlarga chidamliligi bilan nihoyat darajada turli – tuman bo'ladi. Idishlar turli materiallardan tayyorlanadi. Masalan, qoplar va o'rash matolari – to'qimachilik materiallaridan; yashiklar va savatlar – yog'ochdan; tetra paketlar, polietilen va xlorvinil paketlari – plastmassadan tayyorlangan yashiklar va konteynerlar va h.k. Idishlar mehanik ta'sirlarga chidamliligi, ya'ni o'zining dastlabki shaklini saqlab qolish qobiliyatiga qarab bir qancha turlarga bo'linadi, ichida mahsulot bo'lsa ham, bo'lmasa ham o'zgaraydigan idishlar, yashiklar, bitonlar, flyagalar; tashqi va mehaniq zarblarga chidamli bo'lgan yarim qattiq idishlar - qog'oz va kartondan hamda novdalardan to'qilgan, ichidagi narsani tashqi mehaniq zarblardan

saqlay oldigan yumshoq idishlar - qoplar, haltalar, chipta qoplar, tovar o'raydigan matolar va hokazolar kiradi. Ishlatilishiga qarab idishlar ichki va tashqi idishlarga bo'linadi. Ichki idishlar (konfet karobkalari, murabbo solinadigan bankalar, vino hamda pivo shishalar va boshqalar) asosan ayrim mahsulotlarni solish uchun ishlatiladi va haridorga tovar bilan birga sotiladi. Tashqi idishlar (yashiklar, qoplar) ichki idishlarga solingan tovarlarni tashish va saqlash uchun xizmat qiladi.

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatli mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlar va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risidagi qonun" va unda ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish.

Vazifalar:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalash borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2. Respublikamizda Sertifikatlashtirish sohasidagi organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3. Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalash turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuli): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

• *bajarilish muddati*: semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;

• *ishtirokchilar soni*: guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyiha tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish

muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekiston Respublikasining "Mahsulotlarni va xizmatlarni sertifikatlashtirish to'g'risida"gi qonun i va uning ahamiyati	1 oy
2.	Sertifikatlashtirishning maqsad va vazifalari	2 hafta
3.	O'zbekiston Respublikasining sertifikatlashtirish organlari	1 hafta
4.	Sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro shartnomalar va bitimlar	1 hafta
5.	Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishning ahamiyati	1 hafta
6.	Tovarlarni o'rash, joylash, va saqlashda ishlatiladigan materiallar va ularning xillari	1 hafta

Izoh: * –grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishib (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasini

Ishtirokchilarning F.I.SH'.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati ..
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniqlash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nali-shidagi tashkilot yoki korxonaning tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikasiyalashdagi	Loyihani amalga oshirish rejasini shakllanadi	

		bandlar o'zaro taqsimlanadi	•	
	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalash amal qilinishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalashning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalash tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalashning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalash asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalashdan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovarlarni o'rash, joylash, saqlash va tashishni sertifikatsiyalashning qo'llanilishi	

			bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati natijalari va loyiha taqdi- moti bo'yicha hisobotni tayyorlash	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning maqsad va vazifala- rini ko'rsatib berish va boshqalar	Hisobot	
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshi- rish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadbiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.
2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.
3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsul qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.
4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.
5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.
6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.
7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.
8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.
9. Baholang:
  - loyiha sifatini;
  - loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.
10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
  - taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
  - slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
  - yangi slaydlarni qo'shish;
  - slaydlarni belgilashni tanlash;
  - zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
  - slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.
- Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish ettiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;

- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ildovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ildovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ildovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ildovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ildovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

Bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		

5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmali shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

---

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'lgan bo'lsa, buning siri nimada?

O'quv loyihasi: Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash.

PEDAGOGIK ANNOTASIYA

Fanning nomi: “Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish”.

Mavzuning nomi: Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash.

Ishtirokchilar: Magistratura bosqichi “Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing” yo'nalishi, 2-kurs talabalari.

O'qitishning maqsadi: O'quv kursi bo'yicha egallangan bilimlarni chuqurlashtirish maqsadida Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonlarini mukammal o'zlashtirish bo'yicha malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Rejalashtirilayotgan o'quv natijalari:

1. O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash ahamiyati bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.

2. Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlash bo'yicha Milliy va Xalqaro tizimlar o'rtasidagi bog'liqlik haqida bilimlarga ega bo'ladi.

3. O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash “O'zStandart” agentligi tomonidan olib borilayotgan ishlar haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Talabalar loyihani muvaffaqiyatli bajarishlari uchun bilishlari lozim bo'lgan tayanch bilim va ko'nikmalar quyidagilardan iborat:

Quyidagi tayanch bilimlarni bilishi kerak: Standartlashtirish, meteorologiya, reklama, sertifikatlash, me'yoriy hujjatlar, monopoliya, nizom, reklama vazifasi va maqsadi, asosiy talablar, majburiyatlar, oferta, reklamaning turlari, aksilreklama.

Loyihalashtirish faoliyati bo'yicha quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladi: muammoni shakllantirish va vazifalarni aniqlash; vazifalarni amalga oshirishdagi usullarni tanlash va ulardan foydalanish; o'z

faoliyatini rejalashtirish; ma'lumot manbalarini aniqlash, tizimga keltirish va tahlil etish; natijalarni talab darajasida rasmiylashtirish va kerakli ko'rinishda taqdim etish.

Quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak: Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash haqida ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va taqdim etish; tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash sohasida aks ettiriluvchi ma'lumotlarni tahlil etish; iqtisodiy faoliyatni tahlil etish; hamkorlikda o'qish, ma'lumotlar almashinish tartib va qoidalari.

Turlanish belgilari bo'yicha loyihaga tavsif:

Loyiha turi: amaliy; *predmet va mazmun jihatdan ko'lami:* bir fan bo'yicha foydalaniluvchi monoloyiha; *talabalar o'quv loyiha faoliyatlarini muvofiqlashtirish xarakteri:* bevosita; *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin (talabalar ko'proq bo'lsa, loyiha yo'nalishlarini ko'paytirish mumkin); *bajarish muddati:* uzoq muddatli – o'quv semestri yakunigacha; semestr davomida har bo'lim tayyorligi darajasida taqdimot etib boriladi.

Loyihani bajarish tartibi: talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil faoliyatlarida bajariladi, amaliy mashg'ulotda taqdim etib boriladi. Loyiha mahsuli semestr oxirida, talabalar va pedagog o'rtasida belgilangan kunda amalga oshiriladi.

Loyihaning baholanishi – ishchi guruhlar tomonidan bajarilgan loyiha quyidagicha baholanadi (guruhning har bir a'zosi uchun): talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida qismlari (maks. ball – 5); hisobot (maks. ball – 5); loyiha taqdimoti va himoya etish jarayoni (maks. ball – 10).

Loyiha asosida o'qitish bosqichlari.

Tayyorlov bosqichi: loyiha bilan tanishish; auditoriyadagi mashg'ulot vaqtida talabalar faoliyatini tashkil etish.

Loyihani bajarish bosqichlari: auditoriyadan tashqari faoliyat davrida.

Yakuniy bosqich: loyiha taqdimoti, loyiha va auditoriya mashg'ulotida talabalarning loyihalashtirish faoliyatini baholash.

O'qitish modeliga qisqacha tavsifnoma.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida quyidagilar qo'llaniladi:

o'qitish usullari: loyihalashtirish usuli, matn va axborot manbalari bilan ishlash, taqdimot;

o'qitish shakllari: ommaviy, alohida, guruhiy;

o'qitish vositalari: loyiha topshirig'i, uslubiy ko'rsatmalar, kompyuter texnologiyalari.

O'QUV LOYIHASI

Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash.

I. LOYIHA TOPSHIRIG'I

Reklamaning maqsadi va vazifalari quyidagilardan iborat:

- yuridik va jismoniy shaxslar yoki mahsulotlar to'g'risida axborot oqimini shakllantirish;

- tadbirkorlik va iste'mol madaniyatini takomillashtirish;

- reklamaning davlat va jamoat manfaatlariga, ahloq va ma'naviyatning umum e'tirof etilgan normalariga, yuridik va jismoniy shaxslarning ishshanlik obro'siga, atrof muhit holatiga tajovuzidan himoyalash choralarini ta'minlash;

- mahsulotning harakati, tayyorlanish usuli va joyi, iste'mol xususiyatlari, sifati va boshqa tavsiflari, uni realizatsiya qilish shartlariga ko'ra iste'molchilarni shalgitadigan yolg'on yoki noaniq ma'lumotlar reklama vositasida tarqatilishining oldini olish.

Monopoliyaga qarshi qonun hujjatlarini, tabiiy monopoliyalar, iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish, tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari va reklama to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun ish qo'zg'atish va ularni ko'rib chiqish tartibi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida (O'zR VM 12.10.2005 y. 225-son Qarori).

Monopoliyaga qarshi qonun hujjatlarini, tabii monopoliyalar, iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish, tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari va reklama to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun ish qo'zg'atish va ularni ko'rib chiqish tartibi to'g'risida Nizom (O'zR VM 12.10.2005 y. 225-son Qaroriga ilova).

Reklamani joylashtirish to'g'risidagi Nizomga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish haqida (O'zR monopoliyadan chiqarish va raqobatni rivojlantirish davlat qo'mitasining 14.02.2003 y. 1-son qarori, O'zR AV tomonidan 10.03.2003 y. 1024-1-son bilan ro'yxatga olingan).

Reklama to'g'risidagi O'zR Qonuniga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish haqida (O'zR 30.08.2002 y. 404-N-son Qonuni).

Reklamani joylashtirish to'g'risida Nizom (O'zRAV 06.04.2001 y. 1024-son bilan ro'yxatga olingan O'zRMSHRRDK 26.03.2001 y. 4-son Qarori bilan tasdiqlangan).

Reklamani joylashtirish to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida (O'zRAV 06.04.2001 y. 1024-son bilan ro'yxatga olingan O'zRMSHRRDK 26.03.2001 y. 4-son Qarori).

Loyiha doirasida echilishi kerak bo'lgan muammo: Tovarlar va mahsulotlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish bo'yicha mavjud tizimning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sifatl mahsulot va xizmatlar uchun standart va sertifikatlar joriy etilishiga erishishdan iborat.

Loyihaning maqsadi (nima uchun yaratilayapti): Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash asoslarini mukammal o'rganish.

Vazifalar:

1.O'zbekiston Respublikasida tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash borasidagi ishlarni takomillashtirish.

2.Respublikamizda tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash sohasidagi organlarining ish faoliyati bilan tanishish.

3.Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatsiyalash turlari bo'yicha aniq bilimga ega bo'lish.

Loyihani amalga oshirishdan erishiladigan natija (loyiha mahsuloti): Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va serifikatlashtirish borasidagi samarali natijalarga erishish.

Loyihadan foydalanuvchilar: Tashqi iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlar, tovarlar yoki xizmatlar eksporti va importi korxonasining rahbari, menejerlari va bosh buxgalteri, Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va serifikatlashtirish fanini o'rgatayotgan professor-o'qituvchilar, o'rganayotgan talaba va magistrlar.

Loyiha doirasi:

- *bajarilish muddati:* semestr davomida (Yakuniy nazoratdan oldin taqdimot qilinadi), loyiha qismlari belgilangan grafik asosida;
- *ishtirokchilar soni:* guruh talabalari 2 ta ishchi guruhga bo'linib, har bir ishchi guruhda 7 tadan 9 tagacha ishtirokchi bo'lishi mumkin.

Loyihaning tarkibi: Sizga taklif etilayotgan ushbu tarkibiy tuzilish O'zbekiston Respublikasining tovarlarni sifati va xavfsizligi to'g'risidagi qonuni va uning Tashqi iqtisodiy faoliyatda standartlashtirish va serifikatlashtirish sohasida qo'llanishining namunaviy ko'rinishi bo'lib, har bir tanlangan yo'nalish korxonaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda qo'llanishi mumkin.

Loyiha tarkibi va ularning tayyorlanish muddatlari jadvali *

№	Loyiha tarkibiy bo'limlarining nomi	Tayyorlanish muddati
1.	O'zbekistonda reklama faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy hujjatlar	1 oy
2.	Reklamaning maqsadi va vazifalari	1 hafta
3.	Reklamaga qo'yiladigan asosiy talablar	1 hafta
4.	Reklama beruvchi, tayyorlovchi va tarqatuvchining huquq va majburiyatlari	2 hafta
5.	Reklamaning turlari	1 hafta
6.	Reklama to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik	1 hafta

Izoh: *-grafikda ko'rsatilgan muddatlar va tarkibiy qismlar namunaviy bo'lib, pedagog va guruh talabalari tashabbusi hamda tanlangan loyiha yo'nalishidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

II. TALABALAR UCHUN USLUBIY KO'RSATMALAR

Loyihalashtirish faoliyatini bosqichma-bosqich bajarish uchun ko'rsatma

1. Tayyorlov bosqichi.

1.1. Loyiha mavzusini tanlang, dolzarbligini asoslang va echishingiz kerak bo'lgan muammoni shakllantiring.

1.2. Loyiha maqsadi, predmeti, ob'ekti va vazifalarini belgilang.

1.3. Loyihalashtirish faoliyati turlari va echilishi lozim bo'lgan topshiriqlarni tayyorlang. Ularni echish usul va vositalarini tanlang.

1.4. Loyiha mavzusiga doir axborot manbalari bilan tanishing (me'yoriy hujjatlar, o'quv adabiyotlari, qonunlar, nizomlar va boshqalar).

2. O'quv faoliyatini rejalashtirish bosqichi.

2.1. Maqsadga erishish ketma-ketligini ishlab chiqing.

2.2. Ish rejasini tuzing (loyihani ishlab chiqish, rasmiylashtirish, uni taqdimotga tayyorlash, hisobotni tuzish bo'yicha topshiriqlarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlang, ularni bajarish va tayyor holatga keltirish muddatini belgilang).

Loyiha bajarilishining ish rejasi

Ishtirokchilarning F.I.SH.	Topshiriq	Faoliyat turi	Tayyor mahsul ko'rinishi	Bajarilish muddati
1	2	3	4	5
	Loyiha doirasida qatnashchilarni aniq-lash, har bir qatnashchining vazifasini belgilash	Qatnashchilar ro'yhati tuziladi, qatnashchilar imkoniyatlariga qarab loyiha uchun tanlangan faoliyat yo'nalishidagi tashkilot yoki korxonaning tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlashdagi bandlar o'zaro taqsimlanadi	Loyihani amalga oshirish rejasi shakllanadi	

	Qaysi yo'nalishdagi korxonada yoki tashkilot uchun tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlash amal qilishini tanlash	Korxonada yoki tashkilot xususiyatlarini chuqur tahlil etish orqali ishchi guruh imkoniyatlarini to'g'ri baholash	• Yo'nalish aniqlanadi	
	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlari bankini shakllantirish	Tanlangan korxonada yoki tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi	Korxonada yoki tashkilot pasporti	
	Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlashning namunaviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Korxonada yoki tashkilot ma'lumotlaridan nusxa olish, ma'lumotlarni tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlash tarkibi bo'yicha jamlash, tahlil etish va qayta ishlash	Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlashning ahamiyati to'g'risida dastlabki tasavvurlar vujudga keladi	
	Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlash asosida ma'lumotlarni tarkiblashtirish	Tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlashning har bir bo'limi bo'yicha ma'lumotlarni o'z o'rniga qo'yish, belgilangan tartib asosida shaklga keltirish	Korxonada yoki tashkilot yo'nalishiga qarab tayyor tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlashdan foydalanish	
	Loyihani rasmiylashtirish	Loyiha ishi natijalarini to'plash	Korxonada yoki tashkilotda tovarlar va xizmatlar reklamasini sertifikatlashning qo'llanilishi bo'yicha yo'riqnoma tuziladi	
	Loyihalashtirish faoliyati va natijalari	Mavzu dolzarbligi va muammoni asoslab berish, loyihaning	Hisobot	

	loyiha taqdimoti bo'yicha hisobotni tayyorlash	maqsad va vazifalarini ko'rsatib berish va boshqalar		
	MS Power Pointda loyiha taqdimotini tayyorlash	Taqdimotni umumiy rasmiylashtirish va uning mazmunini yana bir bor tekshirish, yangi slaydlarni qo'shish va hokazo	Taqdimot	

Izoh:* – har bir guruhdagi ishtirokchilar hamda mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda ishtirokchilarning F.I.SH.lari belgilanadi;

** – bajarish muddatlari tanlangan loyiha yo'nalishi va guruhdagi vaziyatga bog'liq ravishda muayyan holatdan kelib chiqib belgilanadi.

3. Loyihani bajarish bosqichi.

3.1. Kerakli ma'lumotlarni to'plang, tizimga keltiring va tahlil qiling.

3.2. Tadqiqot natijalarini rasmiylashtiring (tayyor holatga keltiring).

3.3. *Yo'riqnomaga muvofiq* loyiha faoliyati to'g'risida hisobot tayyorlang.

3.4. MS Power Point da *taqdimotlarni tayyorlash bo'yicha qo'llanmadan* foydalangan holda loyiha taqdimotini tayyorlang.

3.5. *Loyihaning og'zaki taqdimotida* guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni aniqlang.

4. Loyihani taqdimotga tayyorlash.

4.1. Ommaviy taqdimot, loyiha himoyasi va baholash. Loyiha mahsulining tashqi (ekspert) baholashini ta'minlang.

2. Loyiha ishi to'g'risida hisobotga tayyorgarlik bo'yicha yo'riqnoma

1. Siz taklif va tavsiya etayotgan loyihani tadqiq etishni isbotlovchi xulosalarni (1 betdan ko'p bo'lmagan matn asosida) ifodalang.

2. Siz hal etmoqchi bo'lgan muammoni (5-6 so'z bilan) asoslang.

3. Loyihangizning maqsadi: uning nima uchun yaratilishi, oxirgi mahsuli qanday bo'lishi va u kimga qaratilganligini (1-3 taklif orqali) ko'rsating.

4. Loyiha vazifalarini (qisqa va bir ma'noli) ifodalang.

5. Loyihaning ish rejasi (jadval) ni bayon eting.

6. Vazifani echimi natijalarini va loyihada bajarilgan ishlarni ko'rsating.

7. Siz taklif etgan loyiha mahsulini tadbiq etish imkonini tasdiqlovchi xulosalarni shakllantiring.

8. Bajarilgan ish bo'yicha foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtiring.

9. Baholang:

- loyiha sifatini;

- loyiha ustida ishlash jarayoni: ishning natijaviyligi, qiyinchiliklar va uni engib o'tish yo'llari.

10. Ilovalarni tarkiblashtiring: loyiha ishtirokchilarining Anketalari va loyiha ishining ish materiallarini kiriting (xohishingizga ko'ra).

3. Loyihani MS Power Point da taqdimotga tayyorlash bo'yicha yo'riqnoma

MS Power Point da taqdimotga *tayyorlash jarayoni* quyidagilardan iborat:

- taqdimot turini tanlash;
- taqdimotni umumiy rasmiylashtirishni tanlash;
- slaydlarning mazmunli tomonlarini tanlash;
- yangi slaydlarni qo'shish;
- slaydlarni belgilashni tanlash;
- zarur bo'lganda slaydlarni rasmiylashtirishni o'zgartirish;
- slaydlarni namoyish etish vaqtida turli ovoqli animasiyalarni yaratish.

Slaydlarni *texnik namoyish etish* quyidagi tavsiflarga javob berishi kerak:

Slaydlar *miqdori* (8-12).

Slaydlarning mazmunli ko'rsatkichlari:

- birinchi slayd: loyiha nomi, muallif familiyasi, -o'quv guruhi, yaratilgan kundan iborat;
  - oxirgi slayd axborot manbasiga bag'ishlangan;
  - boshqa slaydlar loyiha mazmunini ixtiyoriy shaklda aks ettiradi.
- Slaydlar o'z-o'zidan ishlash tartibida namoyish etiriladi.

Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasi

Agar matn og'zaki bo'lsa, quyidagicha bo'lishi zarur:

- yuqori axborotli;
- bog'lovchili;
- aniq va qisqa;
- oddiy sintaktikli (...quyidagilarga e'tibor bering, quyida taqdim etilayotgan... ro'yhatlar kabi aylantiruvchi kirish so'zlari kamroq bo'lishi)-bularning barchasini ma'ruzachini o'zi gapirishi mumkin. Oddiy tuzilgan gaplar o'rni bilan tanishtiradi va yozuvni kattaroq qilishga imkon beradi;
- (asosan termin va ta'riflarda) tushunarli, mantiqiy, aniq bo'lishi zarur. Ommaga taqdim etish oldin matnni tekshirishga erinmang.

Ovoz tiniq bo'lishi kerak. Taqdimotni ovozli qilish kerak emas, bunda sharhlovchining ovozini eshitib bo'lmaydi, eng yaxshisi ma'ruzachining jonli ovozi hisoblanadi.

Rasmlar aniq va etarlicha kattaroq bo'lishi zarur. Rasmlarning o'lchamini katta qilishga urinmang, faqatgina Siz sifatni yo'qotasiz.

Videotasmalar taqdimot oynasining uch qismini egallashi zarur. Rasmlar namoyishli bo'lishi kerak. Bezaklar chalg'itishi mumkin.

Jadvallarda ajratuvchi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi, jadvallarning nomlanishi tagiga katta yozuvlarda berilishi zarur. Jadvallarni haddan ziyod ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak emas! Jadvalga qancha ko'p ma'lumot kiritilsa, ularni ekrandan qabul qilish qiyin bo'ladi. Taqdimot boshlashdan avval auditoriyada o'tirganlarga jadval va rasm nusxalaridan tarqatish zarur.

Chizmalar bir bo'limdan boshqa bo'limga aniq va mantiqiy ravishda o'tishga moslashtirilishi kerak. O'tish chiziqlari ekranda yaxshi ko'rinishini tekshiring.

4. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari

Guruhli loyihada quyidagilar baholanadi:

- har bir talabalar tomonidan bajarilgan loyihaning alohida (mavzular bo'yicha) qismlari (eng yuqori 15 ball);
- hisobot (eng yuqori 8 ball);
- MS Power Point loyiha taqdimoti (eng yuqori 7 ball);
- og'zaki taqdimot va loyiha himoyasi (eng yuqori 5 ball).

4.1. Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

(1.1-ildovaga qarang)

4.2. Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

(1.2-ildovaga qarang)

4.3. Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

(1.3-ildovaga qarang)

4.4. Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

(1.4-ildovaga qarang)

III. Ta'limning texnologik xaritasi

(2.1-ildovaga qarang)

Loyihada erishilgan yutuqlarni (o'zini-o'zi) baholash uchun anketa

F.I.SH. _____
O'quv _____
guruhi _____

1. Loyihada erishilgan yutuqlaringizni quyidagi mezonlar asosida baholang:

2 ball – to'liq bilaman; 1 ball – qisman bilaman; 0 ball – bilmayman.

 bilim, malaka, ko'nikma, qobiliyat	Loyiha boshlanishi	Loyiha tugashi
Loyihalashtirishni umumiy izchilligini bajarishi:		
- g'oyani ilgari surish;		
- muammoni ajratish;		
- maqsadni aniqlash va uni echish vazifalarini ifodalash;		
- vazifalarni echish vositalarining asoslangan maqbul yo'llarini tanlashni amalga oshirish;		
- loyiha topshirig'ini ishlab chiqish;		
- hamkoriy ishlashni rejalashtirish va loyihada majburiyatlarni taqsimlash;		
- natijalarni rasmiylashtirish; faoliyat natijalarini jamoatli (ma'ruza shaklida og'zaki va texnik vositalardan foydalangan ko'rgazmali) taqdimotini o'tkazish;		
- bajarilgan ish to'g'risida hisobot tayyorlash;		
- o'zini-o'zi baholashni va o'zining qilgan ishlarini tahlil qilishni amalga oshirish.		
2. Hamkorlikka tayyorlik va qobiliyat:		
- guruhda samarali o'zaro harakatni amalga oshirish;		
- murosalamni kuchsiz yo'l bilan boshqarish;		
-murosaga kelishish.		
3. Og'zaki muomalaga tayyorlik va qobiliyat:		
- ikki va undan ortiq kishi bilan og'zaki suhbatni olib borish;		
- tanqidiy muhokama olib borish: boshqalar fikrini eshitish va inobatga olish, o'z fikrini bildirish, isbotlash.		
4. Zamonaviy texnik vositalarning bo'lishi:		
- kompyuter;		
- faks;		
- printer;		
- modem;		
- kseroks.		

5. Axborot va muloqotning zamonaviy texnik vositalarini bilishi:		
- elektron pochta;		
-Internet.		
6. Izlash, qayta ishlash, qabul qilish, kiritish, yaratish, saqlash, etkazish va axborotni taqdim etishning dasturlashtirilgan vositalarini bilishi		
7. Axborot bilan ishlash:		
- katalog bo'yicha axborotlarni topish,		
- axborotni Internetda izlash;		
- axborotni tarkiblashtirish, asosiyini ajratish;		
- axborotni chizmalı shaklda berish.		
8. Tayyorlik va qobiliyatga ega bo'lish:		
- shaxsiy xulosalar qabul qilish va ular uchun majburiyatni olish;		
- turli ijtimoiy vazifalarni: sardorlik, ijro etuvchi va boshqalarni bajarishi;		
- tashabbusni o'z qo'liga olishi;		
- tartibga rioya qilishi;		
- o'z kuchiga ishonch.		

2. Loyihada o'z faoliyatingizni baholang va tahlil qiling:

1. Loyiha topshirig'ini muvaffaqiyatli bajarishga nima yordam berganini ko'rsating (keragining tagiga chizing, to'ldiring): bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqalar yordami, o'qituvchining maslahati

---

2. O'z aybingiz bo'yicha nimani uddalay olmadingiz?

Bunga sabab (keragining tagiga chizing, to'ldiring): tushunmaslik, bilmaslik, axborot etishmasligi

---

3. Ob'ektiv sabablarga ko'ra Siz nimani uddalay olmadingiz, bunga sabab va kelgusida bunday muvaffaqiyatsizlikning qanday oldini olish mumkin?

.

---

4. Agarda hammasi muvaffaqiyatli o'tgan bo'lsa, buning siri nimada?

ILOVALAR

1.1-ilova

Bajarilgan loyiha bo'yicha mahsulotni baholash

	Baholash mezonlari	Baholash ko'rsatkichlari
1.	Loyiha mazmunini belgilangan maqsadga muvofiqligi	Belgilangan maqsadga loyiha mazmuni mos kelsa, maks. 3 ball
2.	Loyiha: mavzuga oid bo'lgan etarli miqdorda, sifatli axborotdan iborat	Erishilgan natijalar maqsadga muvofiq kelsa, maks. 5,0 ball: - yangi; - loyiha vazifasini to'liq aks ettiradi; - keng manbalarga asoslangan
3.	Axborotning rasmiylashtirilishi	Agar axborot talab darajasiga muvofiq kelsa: sarlavha, matn tarkiblashtirilgan bo'lsa, 0,5 ball Namoyish etuvchi material (jadval va Chizmalarda) bo'lsa, maks.0,5 ball: - ma'lumot mazmunini to'liq aks ettiradi; - standart talablariga muvofiq rasmiylashtirilgan

1.2-ilova

Loyihani MS Power Point da bajarilgan taqdimotini baholash

	Baholash mezonlari	Baholash ko'rsatkichlari
1.	Loyiha taqdimoti bo'yicha yo'riqnomaga rasmiy rioya etish	Yo'riqnomaga izchilligi bo'lsa, maks. 2,5 ball
2.	Slaydlarni texnik namoyish etish yo'riqnomasiga rioya etish	Taqdimot tayyorlashda yo'riqnomaga rioya etilgan bo'lsa, 1,0 ball
3.	Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasiga rioya etish	Taqdimotni rasmiylashtirish qoidasiga rioya etilgan bo'lsa, 1,5 ball

1.3-ilova

Bajarilgan loyiha bo'yicha hisobotni baholash

1	Baholash mezonlari	Baholash ko'rsatkichlari
1.	Hisobotni tayyorlash bo'yicha yo'riqnomaga rasmiy ravishda rioya etilishi	Hisobot tuzilmasi yo'riqnomaga muvofiq bo'lsa, maks. 0,5 ball
2.	Tanlangan mavzu asoslanganligi va dolzarbligi	Tanlangan mavzu dolzarbligi dalilij isbotlangan bo'lsa, maks. 0,5 ball
3.	Echimi hal etilayotgan muammoni asoslanganligi	Muammo dalilij asoslangan bo'lsa, maks.0,5 ball
4.	Vazifa va loyiha ishtirokchilari faoliyat turlarining bayon etilishi	Vazifa va loyiha ishtirokchilari faoliyat turlari aniq belgilangan bo'lsa, maks. 0.3 ball
5.	Loyiha vazifalarining belgilanishi	Loyiha vazifalari aniq belgilangan bo'lsa, 0,5 ball
6.	Loyihaning ish rejasini ishlab chiqish	Ish reja ishlab chiqilgan yondashuvlarga muvofiq tuzilgan bo'lsa, 1,0 ball
7.	Vazifalar bo'yicha loyihaning ish natijalarini keltirish	Vazifalar bo'yicha loyiha ish natijalari ishtirokchilarni ko'rsatish bilan, aniq va ravshan keltirilgan bo'lsa, maks. 1,0 ball
1	2	3
8.	Xulosalarni ifodalash	Xulosada taklif va tavsiya etilayotgan loyihani tadbij etish muhimligini isbotlash bayon etilgan bo'lsa, maks. 1,5 ball

9.	Foydalanilgan manbalar ro'yhatini tarkiblashtirish	Foydalanilgan manbalar ro'yhati bajarilgan vazifalar bo'yicha tarkiblashtirilgan va standart talablariga muvofiq rasmiylashtirilgan bo'lsa, 0,2 ball
10.	Loyiha faoliyatini o'zi baholashi	Tanqidiy baho: - mahsul sifati, - loyiha ustida ishlash: har bir ishtirokchi ishining natijaviyligi, qiyinchilik va uni engish berilgan bo'lsa, 1,0 ball
11.	Ilovalarning borligi	Ilovalarda loyiha ishtirokchilarining anketalari va loyiha ishining ish materiallari bo'lsa, 1,0 ball

1.4-ilova

Bajarilgan loyihaning og'zaki taqdimoti va bajarilgan loyiha himoyasini baholash

	Baholash mezonlari	Baholash ko'rsatkichlari
1.	Og'zaki taqdimot qoidasiga rasmiy rioya etish	Loyiha ishtirokchilarini tanishtirish bilan boshlanishi; so'zga chiquvchilarni belgilangan vaqtga rioya etishlari (7 – 15 min.); taqdimot vaqtida boadabsizlik holatlariga yo'l qo'yilmasliklari, maks. 0,2 ball
2.	Loyiha himoyasi	Taqdimotda barcha guruh a'zolari ishtirok etgan bo'lsa, maks. 1 ball Javoblar asoslangan, mukammal, aniq bo'lsa, maks. 0,8 ball

2.1-ilova

III. Ta'limning texnologik xaritasi

Ta'lim shakli. Ish bosqichi	Faoliyat	
	O'qituvchining	Talabalarning
<i>Auditoriya ishi: tayyorgarlik bosqichi</i>		
1.O'quv mashg'ulotiga kirish.	Mashg'ulot mavzusi va maqsadini aytadi, talabalarning prognoz qilinadigan o'quv yutuqlari ro'yhatini ma'lum qiladi; o'quv mashg'ulotidagi ish tartibi va xususiyatlari, o'quv natijalarini baholash ko'rsatkichlari va mezonlari bilan tanishtiradi.	
2. Asosiy bosqich.	<p>Loyiha faoliyati mazmuni va uning bo'lg'usi mutaxassisning asosiy vakolatlarini shakllantirishga ta'siri bilan tanishtiradi.</p> <p>Talabalarning loyiha mavzusi bo'yicha bilimlarini dolzarblashtiradi: blis so'rovnoma o'tkazadi yoki savol-javobli shaklni qo'llaydi.</p> <p>Mavzularni taklif qiladi, loyihalar mazmuni haqida hikoya qiladi, ular doiralarini ifodalaydi, ishlar turlarini aytadi, ularning natijalarini ma'lum qiladi.</p> <p>Guruhlarga birlashish va loyiha mavzusini tanlashni taklif qiladi.</p> <p>Evristik suhbat orqali muammoni o'rtaga qo'yadi: muammoli vaziyatni bayon qiladi va talabalarni ziddiyatlarni aniqlash hamda ularni hal qilish zarurligini bilishga, muammoni va loyiha mavzusini ifodalashga undaydigan savollar qo'yadi.</p> <p>Talabalarning loyiha maqsadi va uning vazifalarini ifodalashi bo'yicha munozara yoki fikriy hujum uyushtiradi.</p> <p>Uning kutiladigan natijasi-mahsulot va uning taxminiy foydala nuvchilarini ifodalaydi.</p>	<p>Guruhlarga birlashishadi.</p> <p>Mavzuni tanlash haqida umumiy qarorni muhokama etishadi va qabul qilishadi.</p> <p>Savollarga javob berishadi; ziddiyatni aniqlashadi, ularni hal qilish zarurligini bilishadi; muammoni va loyiha mavzusini ifodalashadi.</p> <p>Loyiha maqsadi va uning vazifalarini ifodalashadi.</p>
	(Talabalarga ifodalashni taklif qiladi)	Loyiha natijasi – mahsulot va uning taxminiy foydalanuvchilarini belgilashadi.

	<p>Loyiha topshirig'ini qo'yadi. Talabalarning uning bilan tanishishi va tushunishini uyushtiradi. Axborot manbalari, uni yig'ish va tahlil etish usullarini tavsiya qiladi. Loyiha faoliyati natijalari va umuman jarayonni baholash rusumlari va mezonlari bilan tanishtiradi.</p>	<p>Loyiha topshirig'i bilan tanishishadi.</p> <p>Savollar berishadi.</p>
	<p>Talabalarning loyiha ustida ishlash shaklini tanlashini tashkil qiladi. Loyiha guruhleri shakllantirishini uyushtiradi.</p>	<p>Loyiha ustida ishlash shaklini tanlashadi. Guruhlarga birlashishadi.</p>
	<p>Guruh ishi uchun topshiriq beradi, guruhda ishlash qoidalarini eslatadi: - loyihadagi vazifalar va faoliyat turlarini ajratish, ularni qatnashchilar o'rtasida taqsimlash (guruhi loyihada); - loyiha faoliyati algoritmini ishlab chiqish; - loyiha vazifalarini bajarish, uning natijalarini ifodalash va taqdimot usullari va vositalarini tanlash; - ishchi rejasini tuzish.</p>	<p>Loyiha faoliyatini loyihalashtirish va rejalashtirish bo'yicha guruhlardagi ishni tashkil etishadi: loyihani bajarish yo'nalishlari va bosqichlarini belgilashadi, guruh a'zolari o'rtasidagi funksiyalarni taqsimlashadi, hamkorlik shakllarini belgilashadi, loyiha vazifalarini bajarish, uning natijalarini ifodalash va taqdimot usullari va vositalarini tanlashadi. Loyiha ishlarining ishchi rejasini vazifalar, ularni bajarish muddatlari, tayyor mahsulot turini va mas'ullarni ko'rsatib tuzishadi.</p>
3. Yakunlovchi baholash bosqichi.	<p>Loyiha topshirig'i ustidagi ishning asosiy natijalarini belgilash va loyiha faoliyatini rejalashtirish bo'yicha xulosa chiqaradi. Talabalar e'tiborini loyiha ishlari mazmuniga va loyihaning ijro bosqichida ularni bajarish grafigiga qaratadi. Savollarga javob beradi.</p>	<p>Savollar berishadi.</p>
<i>Auditoriyadan tashqari ish: ijro bosqichi</i>		
1. Loyihaning bajarilishi.	<p>Maslahat beradi, guruhlar ishini muvofiqlashtiradi, ular faoliyatini rag'batlantiradi, kuzatadi, axborot</p>	<p>Individual vazifalarga binoan ishlarni bajarishadi. Faol va mustaqil ishlashadi, har kim</p>

2. Natijalar-ning ifodalani- nishi.	manbalarini izlashda yordam beradi, o'zi axborot manbai bo'ladi, loyiha ishlari monitoringi va nazoratini amalga oshiradi.	o'z vazifasiga muvofiq va birgalikda: -turli manbalardan axborot yig'ishadi, tahlil etishadi va umumlashtirishadi; -taqqiqotlar o'tkazishadi, hisob-kitoblarni bajarishadi; -zaruratga qarab maslahatlashishadi; -oraliq natijalarni muhokama qilishadi; Hamma olingan natijalarning umumiy yig'ilishi va muhokamasini o'tkazishadi. Loyiha mahsulotini ifodalashadi. Hisobot tuzishadi. Loyihadagi yutuqlarning o'zini-o'zi baholash anketalarini to'ldirishadi. Loyiha ishi natijalari taqqimotini rasmiylashtirishadi.
3. Hisobot tuzilishi.		
4. Taqqimot tayyorlanishi		
<i>Auditoriya ishi: Yakunlovchi bosqich</i>		
1. O'quv mashg'ulotiga kirish.	Loyihalar taqqimotiga ko'rsatma beradi: guruhlarining bajarilgan loyihalarni taqqim etishi reglamenti va izchilligini belgilaydi. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlarini eslatadi. O'zaro baholash jadvallarini tarqatadi.	
2. Asosiy bosqich.	Taqqimot boshlanishini e'lon qiladi. Har bir guruh taqqimoti yakunlari bo'yicha: - mazmuni bo'yicha aniqlovchi savollar va har bir qatnashchining roli haqida aniq maqsadga qaratilgan savollar beradi; - kursdoshlar savollariga javoblar vaqtida quvvatlaydi va rag'batlantiradi.	Guruhlar o'z ishi natijalari haqida ma'ruza qiladi va ularni belgilangan shaklda taqqim etadi. Savollarga javob berishadi.
	Guruhlarning loyiha taqqimoti muhokamasi va o'zaro baholashini uyushtiradi.	Jamoaga bo'lib muhokama qilish orqali: taqqimot, olingan mahsulot, loyiha faoliyati natijalarini baholashadi.
	Talabalar bilan birga loyiha ustidagi ish jarayoni va yakunlarini muhokama qiladi, notiqarni rag'batlantiradi, o'z mulohazalarini nazokat bilan bildiradi, agar zarur bo'lsa, ayrim talabalarning yutuqlari	

	va xatolari haqida o'z fikrini individual bildiradi.	
3. Yakunlovchi -baholash bosqichi	<p>Loyiha faoliyatining asosiy natijalarini aniqlash bo'yicha xulosa chiqaradi.</p> <p>Bajarilgan ishning bo'lg'usi professional faoliyat uchun muhimligiga e'tiborni qaratadi.</p> <p>Guruhlar faoliyati, loyiha topshirig'i ustidagi individual ish natijalariga baho beradi. O'zaro baholashga yakun yasaydi.</p> <p>Loyiha va loyihali ta'lim maqsadiga erishish darajasini tahlil etadi va baholaydi.</p> <p>Savollarga javob beradi.</p>	Natijalar, jarayon, o'zining undagi ishtirokini boshqalar baholarini hisobga olib o'zi baholaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A., Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralari // I.A.Karimov. - T: O'zbekiston, 2009. - 56 b.

2. Karimov I.A. Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T.: O'zbekiston, 2009. - 24 b.

3. Akimov I.U, Sanoat hom ashyosi va materiallari tovarshunosligi, T.: 1998 yil.

4. Nikolaeva V.M., Tovarovedenie potrebitelskix tovarov, Moskva 2001.

5. Monopoliyaga qarshi qonun hujjatlarini, tabii monopoliyalar, iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish, tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari va reklama to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun ish qo'zg'atish va ularni ko'rib chiqish tartibi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida (O'zR VM 12.10.2005 y. 225-son Qarori).

6. Reklamani joylashtirish to'g'risidagi Nizomga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish haqida (O'zR monopoliyadan chiqarish va raqobatni rivojlantirish davlat qo'mitasining 14.02.2003 y. 1-son qarori, O'zR AV tomonidan 10.03.2003 i. 1024-1-son bilan ro'yxatga olingan).

7. Reklama to'g'risidaigi O'zR Qonuniga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish haqida (O'zR 30.08.2002 y. 404-P-son Qonuni).

8. Reklamani joylashtirish to'g'risida Nizom (O'zRAV 06. Sifat ilmog'i modeli. Marketing. Bozorni izlash va o'rganish. Mahsulotga texnik talablarni loyihalash va ishlab chiqish. Moddiy - texnik ta'minot. Ishlab chiqarish jarayonlarini tayyorlash. Mahsulotni ishlab chiqarish. Nazorat va sinovlar. O'rash va saqlash. Realizasiya qilish va taqsimlash. Yig'ish (montaj) va ekspluatasiya.

9. Baxramov A., Salixov S., Hamraqulov G'., Tashqi iqtisodiy faoliyat (TIF)da sertifikatlashtirish, ma'ruzalar matni, TDIU-2009.

10. Mustafaulov SH. Loyiha asosida o'qitish texnologiyasi. TDIU-2009.

Salixov Sur'at Akramovich - b.f.d. prof.
Hamrakulov G'ofurjon - x.f.d. prof.
Rahimov Dilshod Ahmedovich - x.f.d. prof.
Meliqulov Abdulhalil Norinovich - tadqiqotchi

**TASHQI IQTISODIY FAOLIYATDA STANDARTLASHTIRISH
VA SERIFIKATLASHTIRISH**

**(loyiha asosida o'qitish texnologiyasi
bo'yicha loyiha vazifalari majmui)**

O'QUV QO'LLANMA

**5A340301 – Marketing (tashqi iqtisodiy faoliyat)
ta'lim yo'nalishidagi talabalar uchun**

Muharrir	Алехина З.
Musahhih	Орипов И
Texnik muharrir	Бекчанов Р.

Bosishga ruxsat etildi: 20.11.2012. Bichimi 60x84, 1/16.

Xajmi 18.7 b.t., "Times New Roman" garniturasida

Toshkent Davlat Iqtisodiy Universiteti bosmaxonasida chop etildi

100003, Toshkent sh., O'zbekiston shox ko'chasi – 49-uy

12.000